

**FOCUS:
SECTORUL
CULTURAL**

Citiți o sinteză a unei cercetări comparative recente realizate de Centrul de Studii și Cercetări Culturale, precum și comentariul „Strategia de a nu avea o strategie”.

ÎN » PAGINA 6

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE OLTENIA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 50 (125) » 28 aprilie – 4 mai 2007 » Supliment săptăminal gratuit realizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

**HÎRTIA DE
TURNESOL**

**PÎNĂ CÎND MĂMĂLIGA
VA HOTĂRÎ CEVA**

Cornel Mihai Ungureanu

Am trăit 24 de ani în comunismul românesc și îmi amintesc suficiente întâmplări, gânduri ale copilăriei, adolescenței, studenției – încît să pot scrie o carte despre acele vremuri...

ÎN » PAGINA 4

Premiile de la miezul nopții

Veronica Niculescu

Cea mai contestată ediție a Galei UNITER a fost un succes de imagine. Marile premii ale serii s-au împărțit între teatrele Bulandra, Odeon și cel din Cluj.

ÎN » PAGINA 3

Filarmonica „Oltenia” Craiova – la aniversare

Cornel Mihai Ungureanu

Filarmonica „Oltenia” Craiova, fondată în 1904, a sărbătorit, pe 18 aprilie 2007, 60 de ani de la reorganizarea sa ca instituție de stat, printr-o lege promulgată de Regele Mihai.

ÎN » PAGINA 4

**NĂSCUT ÎN URSS, PREMIAT
DE „ROMÂNIA LITERARĂ”**

ÎN » PAGINA 2

EMIL BOROGHINĂ, PREȘEDINTELE FUNDAȚIEI SHAKESPEARE:

„Festivalul și nepotul meu, Nichita, sînt cei doi poli ai existenței mele”

Senatul UNITER i-a acordat directorului Festivalului Internațional Shakespeare de la Craiova, Emil Boroghină, premiul de excelență, în cadrul Galei ce a avut loc pe 23 aprilie, „pentru calitatea excepțională” a ediției din 2006.

» „Nu știu dacă în altă parte decît la Craiova destinul meu ar fi fost unul asemănător. Aici a fost făcut să mă simt un om împlinit. Dacă nu aș fi avut încredere în steaua mea, dacă nu aș fi iubit atît de mult acest teatru, colegii și oamenii acestor locuri, dacă nu m-aș fi simțit minunat între ei, probabil că aș fi părăsit Craiova, m-aș fi stabilit în altă parte sau aș fi umblat din teatru în teatru. Craiova a fost însă șansa mea. Am avut răbdare și am așteptat. Nu am așteptat însă „cu miinile în sin”. Am muncit. Am muncit mult. Am făcut de fiecare dată ceva. Ceva pentru teatru și pentru ceilalți, lucru pentru care am fost răsplătit înzecit.”

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINILE 8-9

WITHIN TEMPTATION –
CAP DE AFIȘ LA
ARTmania

Cea mai bine vîndută trupă olandeză, Within Temptation, care abordează genul rock gothic, va cînta, în premieră românească, la Festivalul ARTmania de la Sibiu, care va avea loc între 15 și 17 iunie în Piața Mare, informează organizatorii. Within Temptation va fi capul de afiș al festivalului inclus în programul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”, la care vor susține recitaluri și trupele rock My Dying Bride, The Gathering, Anathema, Haggard și Tarot. Formația olandeză va concerta pentru prima dată în România, după ce a participat la mari festivaluri internaționale și a cîntat cu formații celebre ca Ramstein sau Iron Maiden. Pentru concertul de la Sibiu, tehnicienii vor crea special jocuri de lumini și decoruri.

Biletele au fost puse în vânzare luni, 23 aprilie a.c., abonamentele pentru întreg festivalul avînd preț stabilit de 120 de lei. Prețul biletelor pentru ziua de sîmbătă au preț de 75 de lei. Biletele pot fi achiziționate din rețeaua magazinelor Diverta din întreaga țară, de la magazinul Muzica din București, precum și online, pe site-ul www.bilet.ro.

A doua ediție a Festivalului ARTmania își propune să-și consolideze statutul de cel mai mare festival de muzică rock din România, dar și cel de eveniment cultural important, în cadrul programului Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007. Ediția precedentă a festivalului i-a avut ca invitați pe cei de la HIM și Amorphis.

O nouă democrație originală

Suspendarea președintelui Traian Băsescu ne încarcă, progresiv, cu manifestări care au făcut carieră la începutul anilor '90 – altă la nivel colectiv, cît și la nivel individual. Spun asta întrucît, după 17 ani de exersare a democrației, în ultimul timp, în ultimele zile cu precădere, nuanțele au început să dispară în favoarea opțiunilor categorice. Și, mai grav, a început să se diminueze, tot mai accentuat, respectul pentru opiniile celorlalți, respect care, în fond, ar trebui să reprezinte una dintre coordonatele esențiale ale sistemului democratic.

Pentru o justificare a celor spuse, o să mă limitez la exemplul personal, în care sînt convins că se vor regăsi însă numeroși cititori. De cîteva zile, primesc pe email sau pe messenger diverse ape-luri, inițiate de membri ai intelectualității române, uneori personalități marcante, care îmi cer să semnez, alături de ei, pentru susținerea președintelui. Mi s-a întimplat că, în urma refuzului, să primesc un al doilea mail, din care puteam să aflu că, după șocul inițial, expeditorul a rămas fie cu amărăciunea că nu gîndesc în spirit democratic, fie cu întrebarea: cum e posibil să tîm cu Parlamentul? Evident, ambele afirmații au o doză de ridicol: mai întîi, mă mir și eu de ce e nedemocratic să nu împărtășești opțiunea majorității; apoi, e evident că nu poți să tîi sau să nu tîi cu Parlamentul, întrucît această instituție, multicoloră politic, nu poate fi privită unitar.

Lucrurile au devenit însă aproape infantile cînd m-am trezit semnînd au-

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

tomat pentru susținerea președintelui Traian Băsescu, după ce unii prieteni, binevoitori, mi-au trimis un link. Odată ce am dat click pe respectivul link, care nu oferea prea multe sugestii privitoare la pagina din spate, mi s-a mulțumit pentru opțiunea mea fermă pro-Băsescu și am fost felicitat pentru alegerea corectă. O alegere corectă pe care, bineînțeles, nu am avut-o. Dar aspectul ăsta nici nu mai contează. Important e, pînă la urmă, „votul” care s-a înregistrat, lămurîndu-mă încă o dată că lumea sondajelor de opinie, fie ele lucrate de mari instituții ori de pagini virtuale de net, e fascinantă prin inventivitatea de care dă dovadă.

Al treilea exemplu personal ține, din păcate, de senzația de teamă pe care am avut-o trecînd pe lîngă cîteva sute de studenți „democrați” care au mărșăluit și prin Iași în seara de după suspendarea președintelui. Din corul exaltat care scanda „Veniiți cu noi!”, nu puține voci concluzionau ferm că, nealăturîndu-te, erai un ticălos ce dorea distrugerea țării, iar privirile injectate îți transmiteau clar singura decizie rațională potrivită: grăbește-te spre un loc sigur. Asemenea lui Cozmin Gușă, politician despre a cărui lașitate s-a ris în talk-show-uri serioase, trebuie să fi existat mulți alți

trecători, ceva mai anonimi, care au avut prezența de spirit să aplice proverbul acela cu fuga rușinoasă. Cînd o „revoluție” de acest tip e la doi pași de tine, uneori e mai indicat să te gîndești la familia ta decît la opțiunile politice de moment.

Șigur că nu Traian Băsescu e vinovatul direct pentru asemenea manifestări care au ridicat o parte a populației spre înalte sentimente de confuzie ce erau la ordinea zilei la începutul anilor '90. Dar cînd, venind la președinție într-o țară ce vizează intrarea în Uniunea Europeană, iar mai apoi chiar își atinge țelul, îți construiești și șlefuești imaginea de Salvator, atît de perimată într-o democrație reală, ai totuși partea ta, consistentă, de vină. Istoria e plină de Salvatori politici care au luptat mai întotdeauna, ca să vezi coincidență,

» Cînd o „revoluție” de acest tip e la doi pași de tine, uneori e mai indicat să te gîndești la familia ta decît la opțiunile politice de moment.

tocmai împotriva „oligarhilor”. Și lupta lor s-a soldat, fără excepție, cu un eșec dureros pentru poporul antrenat în ea. Pentru că Salvatorul, prin definiție, își creează apostoli și credincioși prosternați. Iar materia brută cu care aceștia lucrează a fost și este fascinația, care de multe ori anulează rațiunea, pentru Salvator și pentru ideile sale. Or, pe drumul ei european, România avea nevoie nu de Salvatori, ci de ceva mult mai modest: de niște simpli profesioniști. Aceștia nu creează pasiuni extreme, ci doar atrag respect.

Lăsnd însă aceste considerații deoparte, căci ele oricum sînt mai potrivite pentru o concluzie a perioadei pe care o trăim decît ca semnal de alarmă, revin la observația de la început. Nimeni nu neagă că, în momentul actual, Traian Băsescu se bucură de o susținere a majorității românilor. Dar domnia sa, chiar și în ultimele mitinguri electorale, dovedește clar că pune semnul de egalitate între majoritate și întregul popor. Vorbind despre noi, poporul, versus ei, parlamentarii, se creează o situație mai mult decît periculoasă, pe care am vrut s-o semnalăm prin acel exemplu personal din prima parte a articolului: anume aceea în care majoritatea, în România anulul 2007, a ajuns nu doar să decidă, cum se întîmplă într-o democrație, ci și să dicteze. Să dicteze minorității participarea la mitinguri de protest, să dicteze semnarea unor petiții online, să dicteze un mod de comportament public. Iar ironia supremă e că toate acestea se fac în numele democrației.

NĂSCUT ÎN URSS, PREMIAT DE ROMÂNIA (LITERARĂ)

Miercuri, 25 aprilie, la Clubul Prometheus din București a avut loc decernarea premiilor de debut ale revistei „România literară”, sprijinite de Fundația Anonimul. Juriul prezidat de Nicolae Manolescu a decis că diplomele de cîștigător le revin autorilor Gabriela Eftimie (pentru *Ochii roșii Polaroid*, Editura Vinea), Cosana Nicolae (*Canon, canonic* la Univers Enciclopedic) și Vasile Ernu (*Născut în URSS*, Editura Polirom).

Au mai fost nominalizate *Ruj pe icoane* de Livia Roșca (Editura Cartea Românească) și *Dietetica lui Robinson* de Alex. Leo Șerban. Volumul de versuri *Ochii roșii Polaroid* este rodul unei tabere de creație organizate la Mănăstirea Râșca de poetul Adrian Urmanov, devenit părintele Serafim. Potrivit criticului literar Daniel Cristea-Enache, placheta Gabrielei Eftimie „aduce o notă distinctă față de modele literaturii tînere de azi”. *Născut în URSS* de Vasile Ernu,

una dintre cărțile de succes publicate de Editura Polirom în colecția „Ego-grafii”, este un fel de arheologie subiectivă „a vieții de zi cu zi a Uniunii Sovietice, ca o metaforă a culturii și civilizației sovietice”, potrivit autorului.

Al treilea cîștigător, Cosana Nicolae, fost colaborator al revistei „România literară”, a fost descrisă de Alex Ștefănescu drept „un produs de lux al învătămintului românesc”.

Nicolae Manolescu a apreciat că o serie de edituri, precum Polirom sau Cartea Românească, par tot mai doritoare să publice debuturi. „Noi încercăm să facem față valului tot mai mare, un fel de tsunami, de literatură tînă și în același timp să găsim niște criterii care să ne pună la adăpost de bănuiala că am fi partizani”, a spus Manolescu, înainte de prezentarea nominalizărilor și cîștigătorilor Premiilor de debut ale „României literare”.

UNIUNEA SCRITORILOR ȘI-A ANUNȚAT PREMIAȚII

Joi, 26 aprilie, au fost anunțate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2006, în cadrul unei festivități care a avut loc în Sala Oglinzilor. Juriul a fost alcătuit din Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Gabriel Dimisianu (președinte), Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu.

- » Premiul Național pentru Literatură i-a fost acordat lui Radu Cosașu;
- » Proză: Pentru Cîmpoișeu (foto) – *Christina domestica* și

vîntorii de suflete, Editura Humanitas;

- » Poezie: Angela Marinescu – *Întîmplări derizorii de sîrșit*, Editura Vinea;
- » Critică, istorie literară. Esecu: Matei Călinescu, *Eugene Ionesco: teme identitare și existențiale*, Editura Junimea;
- » Dramaturgie: Matei Vișniec – *Omul cu o singură aripă*, Editura Paralela 45;

SUPLIMENTUL LUI JUP

- » Debut: Livia Roșca – *Ruj pe icoane*, Editura Cartea Românească, și Vasile Ernu – *Născut în URSS*, Editura Polirom;
- » Traduceri din literatura universală: Mircea Aurel Buiciuc pentru Iurii Mamleev, *Sectanții*, Editura Curtea Veche;
- » Premiul „Andrei Bantăș” (anglistică): Antoaneta Ralian pentru Henry Miller – *Nexus*, Editura EST.

CEA MAI CONTESTATĂ EDIȚIE A GALEI UNITER A FOST UN SUCCES DE IMAGINE

Premiile de la miezul nopții

Elizaveta Bam, în regia lui Alexandru Tocilescu, pus în scenă la Teatrul „L.S. Bulandra”, a fost desemnat cel mai bun spectacol al anului 2006, la Gala Premiilor UNITER. Premiul a fost acordat la ora 1 noaptea, la finalul unui show maraton prezentat de Ion Caramitru la Sibiu – Capitală Culturală Europeană, pe 23 aprilie.

Veronica Niculescu

Gala Premiilor UNITER a fost spectacolul de cea mai mare amploare desfășurat vreodată în Sibiu și cu cea mai mare densitate de vedete. Cortul s-a dovedit, astfel, măcar din punctul de vedere al locurilor oferite, o achiziție bună pentru orașul unde sălile de mare capacitate lipsesc. În plus, săptămîna în care tehnicienii TVR au lucrat la amenajare a dat rezultate bune: Pavilionul 2007 a fost bine încălzit, luminat, cu mochetă pe jos și chiar și covor roșu pe culoarul starurilor, iar scaunele de plastic au fost îmbrăcate cu huse moi, purtînd sigla Sibiu 2007. În cele trei gradene au luat loc o mie de spectatori, însă numai cea din mijloc, a marilor vedete și a oficialităților, a fost vizibilă la televizor. Cea mai caldă primire au avut-o Regele Mihai și Regina Ana, însoțiți de Prințesa Margareta și Prințipele Radu. În urma familiei regale s-a strecurat modest, scăpînd de luminile camerelor grație acestei sincronizări, regizorul Lucian Pintilie.

Seara a început cu o prezentare video în memoria celor care au lucrat în

teatru și au murit în anul care s-a scurs. Zeci de fotografii și nume, într-o liniște deplină, iar la final aplauze pentru Virgil Flonda, cel care a fost director al Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu și care s-a stins vara trecută.

Trei teatre premiante

Marile premii ale serii s-au împărțit între teatrele Bulandra, Odeon și cel din Cluj. Spectacolele *Elizaveta Bam*, *joi.megaJoy* și *Purificare* și-au adjudecat câte două premii, în timp ce *Iubirea Fedrei* nu a luat nici unul. Un moment emoționant a fost acela al acordării premiului pentru întreaga activitate actriței Valeria Seciu. Moment precedat însă de un show de un gust indoielnic al lui Florin Piersic, al cărui rol era doar acela de a înmîna premiul. Acesta a preferat, în stilul său cunoscut, să ia la rînd premianții serii, să îi facă „sonați” pe cei care vin în blugi și pulover – cum ar fi Radu Afrim, cîștigător la Cel mai bun regizor. Nu a scăpat de tirul verbal al lui Piersic nici primarul Johannes, căruia actorul i-a spus: „Domnule, dacă nu apărea, eu eram cel mai frumos din această seară!”.

PREMIILE UNITER (selectiv)

- Cel mai bun spectacol – *Elizaveta Bam*, regizor Alexandru Tocilescu, Teatrul „L.S. Bulandra”, București
- Cel mai bun regizor – Radu Afrim, pentru *joi.megaJoy*, Teatrul Odeon, București
- Cea mai bună actriță în rol principal – Andreea Bibiri, pentru *Bace*, din *Purificare*, Teatrul Național Cluj
- Debut – Cristian Grosu, pentru *Graham*, din *Purificare*, Teatrul Național Cluj
- Cel mai bun actor în rol principal – Marius Stănescu, pentru *Hamlet*, din *Hamlet-machine*, Teatrul Odeon, București
- Cea mai bună actriță în rol secundar – Rodica Mandache, pentru *Adel* din *joi.megaJoy*, Teatrul Odeon, București
- Cel mai bun actor în rol secundar – Sorin Leoveanu, pentru *Anchetatorul*, din *Crimă și pedeapsă*, Teatrul „L.S. Bulandra”, București
- Cea mai bună piesă a anului: Mihaela Michailov – *Complexul România*
- Premiul de excelență: Festivalul Internațional „Shakespeare” pentru calitatea excepțională a ediției 2006

MARINA CONSTANTINESCU, CRITIC DE TEATRU: „În calitatea mea de membru al senatului UNITER, recunosc că am votat împotriva deplasării galei de la București la Sibiu, pentru că eu cred că tradiția trebuie păstrată. Ce se întîmplă în seara asta aici mi contrastă votul – e o mare sărbătoare (...) După părerea mea, recuzarea lui Vlad Ivanov, absolut întemeiată, pentru mine e o suferință. Aș fi așteptat ca Vlad Ivanov să fie nominalizat la categoria Cel mai bun actor în rol principal. Cum o suferință enormă o reprezintă și recuzarea celor trei nominalizați de la Cel mai bun critic al anului și cred că aici breasla are nevoie de o discuție serioasă, cu argumente. Pentru mine e foarte grav și trist. A fost fără discuție cea mai contestată gală. Toate nominalizările sînt contestate, ca anul acesta nu a fost niciodată. Cred că valoarea unui juriu se impune și în diminuarea marjei de eroare. Marja de eroare anul acesta a fost mare”.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Știri ciclice (II)

Pomeneam săptămîna trecută de monotonia cu care jurnalele de știri reiau an după an anumite știri de sezon: inundațiile de primăvară și de toamnă, ninsorile de iarnă, care iau mereu autoritățile pe nepregătite, concediile de vară, cu aceleași comentarii legate de calitatea serviciilor.

Să nu se creadă totuși că e un defect tipic românesc. Și în alte părți se face la fel. Poate că nu e nici măcar un defect. Clișeizarea știrilor nu sare în ochi numai fiindcă anumite subiecte sînt reluate la date fixe an după an, fiindcă ar părea ciudat să nu marchezi printr-o știre manifestările prilejuite de ziua națională a unei țări sau problemele existente în școli la începutul unui nou an școlar. Izbitor e faptul că sînt tratate în același fel, cam cu aceleași cuvinte, același tip de imagini și aceleași concluzii pesimiste în ani diferiți, de oameni diferiți și de la posturi TV diferite. Maniera de abordare denotă o lipsă de imaginație similară cu cea din reclamele la diverse detergenți, care asigură cu toții eliminarea oricăror pete sau a tuturor petelor, albul pur, albul cel mai pur, albul imaculat, albul albilor etc.

Explicații ar fi multe și, în linii mari, toate s-ar aplica lejer la orice jurnal de știri, din orice colț al planetei. Cea mai simplă ar fi aceea că și aici, ca în orice activitate, se aplică legea minimului efort. Cînd trebuie să umpli o emisiune de știri, ai permanent în baza de date un calendar cu evenimente sau momente de sezon. La urma urmei, un jurnal de știri nu e o operă de artă unicat, care să rămînă în istoria omenirii. Știrile de azi se uită pînă mîine. Problema e cum faci selecția lor, în așa fel încît să nu devii excesiv repetitiv. În cazul reportajelor (de la inundații, de pe șoselele înzăpezite sau școli ruinate) riscul e mult mai mare decît cînd marchezi ziua națională sau hramul Sfintei Parascheva din Iași.

O altă explicație, puțin mai retențioasă, care se aplică în cazul tuturor activităților umane întinse legate de timpul istoric și calendaristic, este aceea că în mîntea tuturor oamenilor coexistă două tipuri de flux al timpului: timpul sacru, circular și reversibil, specific comunităților tradiționale, și timpul profan, linear și ireversibil, specific lumii moderne. Știrile „normale” sînt specifice timpului profan, cel linear. Știrile ciclice se înscriu în durată sacră, repetitivă

► La urma urmei, un jurnal de știri nu e o operă de artă unicat, care să rămînă în istoria omenirii. Știrile de azi se uită pînă mîine. Problema e cum faci selecția lor, în așa fel încît să nu devii excesiv de repetitiv.

și reversibilă, iar reluarea lor an după an asigură stabilitatea comunității căreia li se adresează, asigurîndu-i pe membrii ei că ordinea lumii nu este zdruncinată iremediabil. Inundațiile, serviciile proaste din stațiunile turistice românești, hramurile mai mari sau mai mici de la diverse biserici, școlile care încep anul fără aviz sanitar (ca și anul trecut, ca și acum doi ani, ca și acum trei ani) – toate sînt dovezi ale existenței unei ordini care, bună-proastă, cum o fi, asigură totuși o stabilitate a lumii noastre. Într-o asemenea perspectivă chiar și știrile catastrofice (unde aș putea include stereotipizatele relatări zilnice ale unor accidente de mașină și apoi ale altor accidente de mașină) au o funcție opusă apariției lor inedit sau senzaționalism. Reporterul care descrie cu sufletul la gură – al patrulea an la rînd – nimicitoare inundații nu nemaiîntîlnii nămeți de pe șosele transmite inconștient, într-o oarecare măsură, și un mesaj de tipul: „Iar sînt inundații, iar sînt zăpezi mari, nu s-a schimbat nimic, totul e sub control”. Și cum în mîntea fiecărui om coexistă – în proporții diferite – ambele timpuri, receptorul-spectator percepe concomitent ambele mesaje.

Sună cam încălțit, dar nu și neverosimil. Mai mult, cred că raportul între știrile-știri, neciclice – de tipul lansării consolei PlayStation 3 – și cele ciclice, repetitive – cum e scoaterea anuală la vedere a moaștelor unui sfînt – ar putea indica gradul de modernitate sau tradiționalism dintr-o societate oarecare. Astfel, amploarea știrilor legate de evenimente religioase (zile de sfînți, moaște și pelerinaje) atestă gradul sporit de tradiționalism din societatea românească, dar, poate, și nevoia de stabilitate, pe care o astfel de lume tradițională pare s-o ofere.

HÎRTIA DE TURNESOL

Cornel Mihai UNGUREANU

Pînă cînd mămăliga va hotărî ceva

Am trăit 24 de ani în comunismul românesc și îmi amintesc suficiente întîmplări, gînduri ale copilăriei, adolescenței, studenției – încît să pot scrie o carte despre acele vremuri, să radiografiez efectele pe care regimul politic pre-decembrișt le-a avut asupra-mi. Nu ar lipsi din ea iubiri, prietenii, alte relații, momente de plenitudine sau de tristețe, înfîlțiri, inadaptable, cărți, filme, muzică, singurătate și, mai ales, tot ceea ce a însemnat interacțiunea cu sistemul, cu oamenii lui. Pe scurt însă, am să spun acum doar ceea ce mulți știu deja: era frică, foame, frig, întuneric și se vedeau stelele.

Nu mă las cu ușurință mirat, dar, în ultima vreme, am fost luat prin surprindere de unele discursuri sau fraze succinte ale prietenilor, cunoștințelor mele, ele curgînd, în linii mari, într-o aceeași direcție. În discuții, în mesaje particulare, profesori cu doctorate susținute în țară sau în străinătate, doctoranzi, oameni cu o carieră universitară – indiferent că sînt filologi, medici, designeri, teologi, fizicieni etc – îmi vorbesc despre corupția și abuzurile care se petrec în sistemul de învățămînt. Ei creionează, fie în tușe apăsate, fie în unele mai șterse, portrete ale unor personaje cinice, obiecte sau doar nepregătite profesional, care dețin puterea în universități. E o realitate, o birfă, o intrigă?, m-am întreb, după caz. „De ce nu publici ceea ce îți povestești mie?”, îi spuneam unui tînăr critic literar. „Pentru că omul ăsta mă poate distruge cît ai clipii!”, a răspuns cu o seriozitate care mi-a adus pe față, fără puțință de oprire, un zîmbet neîncrezător. „Nu sînt paranoic”, m-a asigurat, dar nu m-a convins. „Și ce faci?”, am continuat. „Aștept! Într-o zi, o să explodeze mămăliga!” Mi-a zburat gîndul cînd la Drogo privind în

zare după tătari, în deșertul lui Buzzati (sau, pentru cei cărora le e mai aproape muzica, la Zangra, așteptînd în forul Belonizio inamicul care urma să îl transforme în erou – în cîntecul lui Jacques Brel), cînd la „Tot facem vorbe, căci gesturi nu îndrăznim” – Mircea Ivănescu.

Altă dată, am primit pentru una dintre dezbaterile „Prăvăliei culturale”, de la un apreciat teoretician literar, un răspuns care mi-a stîrnit entuziasmul. Era curajos și excelent scris. A urmat însă, peste cîteva zile, un mesaj al autorului care își retrăgea articolul. „Se pare că, bine citit, un asemenea text intră în categoria «defăimarea instituției» și poate determina un proces penal împotriva mea. De care nu am nici bani, nici timp, nici nervi, nici avocat. Și cum aceea e singura mea slujbă, prefer să mi-o păstrez”, spunea. Dar o universitate de prestigiu are timp, bani și avocat pentru a chema în instanță un profesor al ei, care își exprimă o opinie? Ar porni un astfel de proces sau e vorba deuză spre un mecanism construit după modelul celui care funcționa în comunism și care reușea să inducă frică, să inhibe în oameni gîndul că protestul, revolta sînt posibile și au șanse de izbîndă? („E de preferat să respecti principiul prudenței”, mă îndemna bunica, în copilăria mea. „Și ce spune principiul ăsta?”, întrebam, curios. „E mai bine să nu știi”, zîmbea ea.)

Spre drumul prudenței mă călăuzea și o reputată scriitoare, la o festivitate: „Să spui adevărul înseamnă sinucidere socială!”. Am de gînd să verific. Nu pentru că mămăliga s-ar putea să nu explodeze niciodată sau să explodeze prea tîrziu, dar de ce să îi cedăm meritul, vina, responsabilitatea?

Regele Mihai și Regina Ana, la aniversarea Filarmonicii „Oltenia”

Filarmonica „Oltenia” Craiova, fondată în 1904, a sărbătorit, pe 18 aprilie 2007, 60 de ani de la reorganizarea sa ca instituție de stat, printr-o lege promulgată de Regele Mihai. Majestatea Sa a participat la concertul aniversar din sala „Amza Pellea” a Teatrului Național „Marin Sorescu”, alături de Regina Ana.

Cornel Mihai Ungureanu

Interes mare printre craioveni pentru sărbătoarea Filarmonicii, una dintre instituțiile solide și prestigioase ale urbei, multă lume rămînînd afară la un concert la care s-a intrat numai pe bază de invitații. Sala a fost plină ochi, prezența Regelui Mihai și a Reginei Ana în Bănie, după aproape doi ani (în noaptea de Înviere din 2005, familia regală a luat lumină la Catedrala Mitropolitană „Sfîntul Dumitru”, prilej pentru mine să află că regele, fiind Uns al Domnului, poate intra prin Ușile Împărătești, spre deosebire de alți șefi de stat), contribuind la afluența de public și la o notă a nime de eleganță a serii.

Dacă pe 31 aprilie 2005, aproape de miezul nopții, Regele Mihai sosea în Craiova la volanul unui BMW, de această dată a coborît de pe bancheta din spate a unei mașini Skoda, în fața primăriei, fiind întîmpinat cu plîne și sare de către edilul-șef Antonie Solomon, în prezența a numeroși jurnaliști și a cîțiva curioși. După ce a primit o diplomă de excelență din partea primăriei și o plachetă din partea Filarmonicii, Majestatea Sa a fost condus către „locul faptei”: teatrul național, căci sediul Filarmonicii este în renovare (dar aproape

gata) după prăbușirea de acum 2 ani a plafonului sălii de concert.

În absența directorului general, pianistul Mihai Ungureanu (cel care îl ducea, în 1996, pe membrii orchestrei la Versoix, aceasta aflîndu-se într-un turneu de concerte și înregistrări în Elveția, chiar în vremea alegerilor prezidențiale de acasă, muzicienii craioveni votînd atunci la Geneva) fiind plecat într-un turneu în Japonia, cuvîntul de bun-venit din partea instituției a fost rostit, pe scenă, de către directorul administrativ Gheorghe Daniiluc (membru al Partidului România Mare). Primarul Solomon și secretarul general al Ministerului Culturii și Cultelor, Virgil Ștefan Nițulescu, au rostit scurte alocuțiuni, acesta din urmă citind și un mesaj de la ministrul Adrian Iorgulescu, rămas în București din cauza „evenimentelor politice turbulente” (era preziura suspendării președintelui Bănescu). Cei trei vorbitori au ocupat apoi loc în lojă, alături de cuplul regal și de IPS Teofan, mitropolitul Olteniei.

Bisul a fost o demonstrație de virtuozitate

Și a început concertul (dirijor: Teodor Costin, fost director al Filarmonicii craiovene, între 1962 și 1986, distins cu

Ordinul muncii, clasa a III-a, în 1959, ca să nu trecem peste o altă ghiduşie a sortii; solist Gabriel Croitoru – vioară). Programul a fost deschis cu Uvertura operii „Ruslan și Ludmila” de Glinka și m-am gîndit la irlandezul John Field, stabilit în Rusia în 1803, care avea să îi dea lecții. Glinka a finalizat această operă în 1842, la 22 de ani după ce Pușkin scrisese poemul cu pricina și la 5 ani de la moartea poetului în duelul de la Ciornaia Recika.

A urmat Mendelssohn-Bartholdy – Concertul în Mi minor pentru vioară, bine interpretat de Gabriel Croitoru. (Felix avea 7 ani cînd familia sa a trecut la creștinism și a murit, ca și Pușkin, la 38. Aș vrea să știu cum arăta o seară cu Humboldt și Hegel în salonul părinților săi.)

Bisul (Corinei îi place acest moment care are chipul surprizei) a fost o demonstrație de virtuozitate, iar curiozitatea mea a tînit către gîndurile violoniștilor din orchestră, care priveau întimplarea.

După pauză, Beethoven – Simfonia a III-a în Mi bemol major, „Eroica” (dedicată inițial lui Napoleon și interpretată pentru prima dată la Viena în 1805, sub bagheta compozitorului – unul dintre primii care și-a asumat inițiative de freelancer).

Aplauzele cu priviri furișate spre lojă, cîteva strigăte temperate: „Regele la Cotroceni!”, la ieșirea în foaiet, o plimbare prin centrul orașului și un dîneț au încheiat o plăcută seară festivă.

WHISKY DUBLU IMPACT
baruri și filme

CEL MAI TARE GHID
24 - FUN
DIN CRAIOVA

CEEA CE NE
DESPARTE

Epistolarul
de la Hanu lui Manuc

A DOUA EPISTOLĂ CĂTRE BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Colecționarii de fluturi ai literaturii

Dragă Bogdane, cred că afirmația lui Iosif Brodski, precum că Nabokov este un autor care merge pe sîrmă (spre deosebire de Platonov, căruia îi place să urce Everestul) este adevărată. Bănuiesc că ai văzut la circ cum se merge pe sîrmă. Este unul dintre cele mai spectaculoase momente. Pentru acest număr e nevoie de virtuozitate, multă muncă și mult curaj. Iar Nabokov știm cu toții că le avea pe toate.

Vasile Ernu

Însă atunci cînd mergi la înălțime pe acea frînghie subțire, de multe ori te dezechilibrezi, iar pentru a continua ai nevoie de mici opinteli, mici opriri, după care faci niște mișcări opuse direcției mersului pentru a reveni la poziția verticală și la echilibru. Uneori acești maestri ai echilibristicii au nevoie de o bară lungă pe care o țin orizontal și care-i ajută să-și mențină echilibrul cît mai bine. Cam așa îl văd eu pe Nabokov în *Lectii*. El are mici dezechilibrări, mici momente care nu sînt coșer, se folosește uneori de bară pentru a-și menține echilibrul și pentru a-și atinge scopul: să ajungă în celălalt capăt al scenei fără să cadă. Eu cred însă că nimic din aceste mici momente de oprire nu-i stîrbește din virtuozitatea și curajul său. Să-l pici la examenul literaturii pe Dostoievski este un act de mare curaj, este momentul în care artistul-echilibrist pare că acuș, acuș o să se prăbușească de la înălțime și se va face praf. Toată sala oftează, geme de emoție și teamă, dar el nu cade, ci își vede de drum. Indiferent dacă are dreptate sau nu, important este faptul că Nabokov nu se împiedică nici măcar de Dostoievski. Mai am o mică observație. Undeva, Nabokov spune că dacă nu ar fi scris *Lolita*, noi astăzi nici nu am fi vorbit despre *nimfete*, nu le-am căuta cu privirea, nu le-am simțit prezența. Așa este. Dacă Nabokov nu ar fi inventat o anumită *lecție de literatură* și nu ar fi inventat *problema Dostoievski*, noi nu am fi discutat astăzi despre ea. Nu sînt de acord cu el în anumite momente, însă și pentru asta îl iubesc și respect. Dar vom mai avea timp să revenim la acest subiect care ne doare cumva pe ambii și ne plasează pe baricade diferite. Însă asta e frumusețea poveștii.

Lecție de entomologie literară

Da, firește că bat înspre Bulgakov. După mișcarea pionului, ar fi venit această a doua mișcare pe care ai intuit-o foarte bine. De ce am vrut să fac această mișcare? Am cel puțin două motive. Mai întîi, eu cred că Bulgakov este singurul dintre scriitorii sovietici care ar fi putut să-i trezească interes și este de calibrul lui Nabokov, mai ales prin romanul *Maestrul și Margarita*, iar în al doilea rînd, fiindcă este cel mai gogolian scriitor produs de literatura rusă, dar care nu e nicidecum un epigon. Problema și dificultatea mea țin însă de faptul că nu am nici o informație care să-mi permită

să-l „acuz de tăcere intenționată” pe Nabokov. Nimic din ce știu pînă acum nu-mi permite acest lucru. Deci mișcarea mea rămîne pur ipotetică și nu pot să-mi permit a învinui pe cineva pe nedrept, mai ales pe un favorit al meu. În ultima perioadă, am căutat cu disperare să găsesc măcar un rînd în care Nabokov ar menționa ceva despre Bulgakov. Nimic. Toți bulgakovienii interogați de mine (căci nu prea am amici nabokovieni de specialitate) mi-au spus că nu cunosc o astfel de informație. Așa că nu am găsit nimic scris care să-mi confirme sau să-mi infirme teza anunțată în scrisoarea precedentă.

În punct de vedere istoric, e așa cum spui tu. Într-adevăr, ambii au trăit vremuri tulburi și soarta i-a aruncat în lumi diferite, ceea ce a făcut poate imposibilă cunoașterea reciprocă. Și totuși. Citind cu atenție biografiile celor doi, ocupațiile, interesul pentru un anumit gen de informație, cred că, dacă Bulgakov nu prea avea mari șanse de a afla ceva despre Nabokov, în cazul autorului *Lolitei* lucrurile nu pot sta la fel. Da, nu prea avea cum să apară în *Lectii*, însă mă așteptam să află ceva măcar în diversele însemnări, scrisori, interviuri tîrzii. Dar nu am găsit nimic. Și oricum e dreptul lui să ia în considerare sau să ignore pe cineva. Nu e primul caz în istoria literaturii. Însă mă încapăținez să afirm (dar să rămînă între noi și te rog să nu mai spui nimănui) că asta oricum nu schimbă datele problemei în esență, iar teza mea rămîne valabilă.

Ca să nu fiu excesiv de subiectiv și pentru a încerca să rămîn în zona argumentelor, am urmărit zilele astea să vad ce zice Nabokov despre alți colegi de breaslă considerați de istoria literaturii autori de prim rang. Nu e deloc darnic cu ei. Autori precum Ezra Pound, T.S. Eliot, Hemingway, Thomas Mann, Lowell, Faulkner sînt numiți „autori de mîna a doua”. Pe Soljenitiș și Pasternak nu-i consideră niște mari scriitori. Despre bătrînul Freud zice că e un mare șarlatan, Sartre e acuzat că face artificii la modă, iar Henry Miller este lipsit total de talent. O armată de scriitori precum Camus, Lorca, Brecht, Thomas Wolf, Kazantzakis, D.H. Lawrence (și mulți alții) produc doar butaforii fără fundament, ca să nu mai zic de scriitorii sociali precum Gorki, Tagore, Romain Rolland, pe care-i desființează. Romanul *Doctor Jivago* este pentru Nabokov o carte scrisă „jalnic, care conține idei banale”, iar *Moartea la Veneția* este o carte idioată. Nabokov își permite să desființeze, să eticheteze de o manieră destul de simplistă. Nu cred că ar accepta să fie tratat și el într-o asemenea

Nabokov spune că dacă nu ar fi scris *Lolita*, noi astăzi nici nu am fi vorbit despre *nimfete*, nu le-am căuta cu privirea, nu le-am simțit prezența

manieră. Cred că ar fi chiar foarte deranjat. Însă el, stilist și arhitect de lume perfectă, spunînd mereu că tot ce are este doar stilul, își permite acest lux. Poate și de aceea este mereu fascinant.

Și totuși, pe cine iubeste Nabokov? Sînt mult mai puțini, dar într-adevăr aleși pe sprînceană: Pușkin, Tolstoi, Gogol, Cehov, Belii dintre ruși și Joyce, Kafka, Proust, Melville, Borges, Keats, Rimbaud, Flaubert, Verlaine, Huysmans din spațiul occidental. Iar marele capodoperă ale secolului XX trebuie citite în următoarea ordine: *Ulyce* (Joyce... dar te rog să nu uiți că e singura carte a lui Joyce acceptată de Nabokov), *Meta-morfoza* (Kafka), *Petersburg* (Belii) și prima parte a ciclului *În căutarea timpului pierdut* (Proust). În același timp, Nabokov credea că cea mai bună poezie a anilor '20-'30 ai secolului trecut au scris-o rușii, care au avut în aceleași timp și cea mai proastă proză. Dacă l-ar fi cunoscut pe Bulgakov (dar și pe Platonov, Babel, Zosenko, Ilf și Petrov, Mariengov etc.), poate ar fi crezut altceva. Oricum, un lucru știu cu siguranță: ambii au avut aceeași pasiune, au colecționat fluturi.

Ce stație urmează?

Ehei! E timpul să pornim spre alte stații. Spre care oare să ne îndreptăm? Spre Gogol, Tolstoi sau Dostoievski în nemărginita stepă rusească, să traversăm oceanul, poate-l găsim pe Hemingway sau Poe, sau să hoinărim prin bătrîna Europă după Joyce, Proust sau Mann?

Multe sînt de vizitat și vorbit. Problema e că vom ajunge neanunțați, însă oricum, în bună tradiție ruso-sovietică, eu fac orice vizită neanunțată. Totul e să nu pic pe nepusă masă. Dar și situațiile delicate le rezolv, firește, tot cu ajutorul literaturii. În astfel de cazuri, iată două replici exemplare pentru situație de criză de ni-i foame, de ni-i sete. Pot fi folosite. (Aviz studenților, că e calitate verificată de Ostop Bender și certificată de Ilf și Petrov.) „E un păcat să mînci o varză

ca asta fără vodcă!” și „La Berlin există un obicei foarte ciudat: acolo se mîncă atît de tîrziu, încît nu poți să-ți dai seama dacă e vorba de o cină servită devreme sau de un prînz servit tîrziu”.

Dar tu parcă anunțaseși stația Gogol. Bine, Gogol să fie. Dar hai să-l rugăm să pună samovarul la foc ca să nu dea sloaară-n țară că am dat buzna neanunțați și că sîntem *poshle* filistini. Sincer să fiu, nu prea am chef să-i deranjez feblețea lui Nabokov, mai ales că e și feblețea mea.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

STRATEGIA
DE A NU AVEA
O STRATEGIE

George Onofrei

Adrian Iorgulescu a reușit prin conferințele sale de presă să conștipe cam tot ce mișcă prin ministerul pe care îl conduce. Mai nou, doar prin vocea sa pot fi auzite rezultatele cercetărilor pe care le realizează Centrul de Studii arondat Ministerului Culturii și Cultelor (MCC). Am avut senzația că, de fapt, Iorgulescu este dependent de ieșirile sale săptămânale în fața presei și Centrul îi mai oferă din cînd în cînd material pentru a mai umple „spațiul de emisie”. Mai nou, presa trebuie să ceară voie de la biroul de presă al MCC pentru a publica rezultatele celui de-al doilea Barometru Cultural, deoarece nimeni nu poate sufla o cifră înainte de hebdomadara întîlnire cu domnul ministru. Explicația e simplă: orice știre despre consumul cultural al românilor trebuie însoțită de un citat din Iorgulescu, un sincron sau un insert (în funcție de „mediu”).

Analiza acestor rapoarte ale Centrului de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (CSCDC) ar trebui să creioneze o strategie culturală. Numai că, din punctul de vedere al actualei conduceri a Ministerului, strategia se rezumă la descentralizarea forțată. Și tocmai domeniile unde înregistrăm cel mai slab consum – cinematografia și teatrul – vor avea cel mai mult de suferit de pe urma vînzării spațiilor de proiecție de film, respectiv a trecerii din subordinea MCC în cea a autorităților locale a instituțiilor de spectacole. „Un proiect pilot de descentralizare a instituțiilor culturale locale, realizat de Ministerul Culturii pentru județele Cluj, Mureș și Dolj, nu a avut succes”, anunțau săptămîna trecută agențiile de presă. Deși MCC este pregătit să ducă la îndeplinire acest proiect, ministrul spune că s-a lovit de rezervele foarte mari ale instituțiilor și personalului. „Descentralizarea e obligatorie. România trebuie să-și descentralizeze structura instituțiilor culturale. Ministerul Culturii nu poate să se ocupe la infinit de probleme organizatorice”, a spus Iorgulescu, precizînd că Ministerul Administrației și Internelor va trebui să „convîngă” autoritățile locale. Probabil prin intervenția mascașilor. Rezultatul imediat al unei astfel de mișcări nu poate fi altul decît dispariția unora dintre teatre sau filarmonici ori, în cel mai bun caz, scăderea performanței artistice. Dacă vor da banii, primarii vor oferi șefia acestor instituții în urma unor calcule politice locale, și nu pe baza competenței.

Un studiu despre sectorul cultural din România

Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii va lansa foarte curînd o lucrare despre sectorul cultural din România (cu titlul *Sectorul cultural din România – infrastructură, resurse, consum*). În peste 200 de pagini, sînt puse față în față aspecte ale infrastructurii culturale și resurselor culturale disponibile în România, cu modul de consum și preferințele de consum ale populației. Sintetizează intențiile autorilor de a evalua raportul dintre cererea și oferta de pe piața produselor/ creațiilor/ serviciilor culturale.

Lucian Dobraca

Autorii au căutat răspunsuri la întrebări de genul: de ce resurse culturale dispunem (infrastructură, producție, servicii), cum valorizăm resursele disponibile, ce preferințe de consum cultural avem (pentru a putea reajusta oferta pe măsură)? Studiul se referă la situația din țară – România cu părțile sale administrative (județe, regiuni de dezvoltare, nivel național) și România ca parte din spațiul european. Este comparată situația sectorului cultural din România cu cea a altor țări din Europa, apoi „zoom-ul” este mărit pînă la nivel județean pentru a depista diferențele și contrastele zonale.

Din acest studiu, un prim capitol a fost prezentat public, într-o conferință de presă organizată de Ministerul Culturii și Cultelor la mijlocul lunii aprilie. A fost ales capitolul în care situația din România este „comparată” cu cea a altor state din Europa. Pentru cinci domenii culturale principale (biblioteci publice, producție de cărți, muzee, cinematografe, instituții de spectacol), au fost căutate date statistice comparabile pentru aprecierea resurselor disponibile și a audienței/ frecvențării (număr de unități, număr de locuri, număr de vizitatori/ spectatori etc.). Prezentate sub formă de ierarhii sau de hărți tematice (cu grupe de țări cu resurse similare), datele statistice au fost obținute exclusiv de la instituții statistice naționale (în marea majoritate omoloage Institutului Național de Statistică de la noi) și au fost ponderate la numărul de locuitori pentru a fi comparabile cantitativ.

Comparațiile au fost posibile, dar nu chiar peste tot – în unele domenii, categoriile statistice au conținut diferențiat între țări, iar statisticile centralizate au fost disponibile la ani diferiți (toți anii de referință cuprinși între 2000 și 2006). Din acest punct de vedere, studiul a fost o provocare metodologică. Datele oferite de UNESCO sau de alte „instituții globale” sînt foarte sumare, în multe cazuri nu sînt actualizate, iar Eurostat, care standardizează colectarea datelor statistice în Europa, nu a emis încă o directivă unică pentru „contabilizarea” sectoarelor culturale naționale. În aceste condiții, definițiile a ceea ce exprimă o „publicație”, un „muzeu” sau un „spectacol” variază de la țară la țară.

Nu am inclus toate țările din Europa în analiză

„Topurile” rezultate ar trebui interpretate cu maximă prudență: dacă cea mai mare parte a datelor pentru fiecare domeniu (biblioteci, teatre etc.) sînt comparabile, există și numeroase excepții. În mai multe țări, domeniile culturale au definiții proprii, greu de aliniat și de comparat cu cele din majoritatea celorlalte țări. Sînt redată statistic, fie selectiv, fie cuplate cu alte categorii, în funcție de organizarea administrativă națională a sectorului cultural. De exemplu,

în Republica Cehă nu sînt incluse în statistici decît teatrele de stat, în Italia și Franța statisticile centrale nu includ decît muzeele și colecțiile muzeale care aparțin instituțiilor centrale și le „îgnoră” pe cele organizate de autoritățile locale, în unele țări sînt incluse în categoria bibliotecilor publice și bibliotecile școlare, în Olanda departajarea dintre spectacolele de teatru dramatic și alte categorii de spectacole (cabaret, operetă etc.) este dificilă în datele statistice etc. Sugerăm de aceea utilizarea cu precauție a informațiilor oferite de hărțile tematice (unde apar grupe de țări cu dotări similare), iar din graficele cu date absolute se pot desprinde informații și date-cheie punctuale.

De multe ori, astfel de situații aparte ne-au determinat să nu luăm în considerare unele țări; a rezultat de aceea un număr fluctuant de țări pentru fiecare domeniu cultural. Ierarhiile aproximative redată prin grafice sînt completate de hărți, unde apare mai distinct decupajul spațial dat de diferențele de consum cultural în Europa. Fidelul algoritmului „radiografie statistică”, sondarea comportamentului de consum”, am completat tabloul primului capitol cu date desprinse din eurobarometrele de consum cultural inițiate de structurile UE.

Nu am inclus toate țările din Europa în analiză, ci doar cîteva țări europene pe care le-am apreciat ca fiind reprezentative pentru decupajul geografic,

politic și socio-economic european actual: țări din Europa Occidentală (cele mai vechi din UE), cîteva țări nordice, cîteva țări meridionale, țări care au aderat la UE în 2004 și în ultimul val de aderare din 2007, țări din Europa de Sud-Est care nu au aderat încă la UE.

După analiza datelor putem spune că, exceptînd sectorul cinematografic (cu o degradare alarmantă a infrastructurii în ultimul deceniu), România este o țară cu dotări apropiate de media europeană. La majoritatea celorlalte capitole (biblioteci publice, producție de carte, muzee, instituții de spectacol), România nu este plasată nici rău, nici bine. Valorile indicatorilor situează România cînd în vecinătatea unor țări vest europene, cînd în vecinătatea unor țări central europene, recent aderate la Uniunea Europeană.

Acest capitol, ca și studiul în ansamblu, nu urmărește să compună un tablou general; se dorește mai degrabă ca informațiile, interpretările și concluziile exprimate să fie utile ca instrumente de lucru în strategiile de promovare a sectorului cultural, în „interacțiunile” instituționale internaționale, în politicile de dezvoltare regională în România (de altfel, un raport bazat în cea mai mare parte pe substanța primului capitol a servit ca reper în derularea „Programului de promovare internațională a culturii contemporane românești”).

„Spațiul Public București 2007” – prima rundă

Vineri, 20 aprilie, la Biblioteca Centrală Universitară din București a avut loc conferința de deschidere a proiectului *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007*. Printre participanți s-au numărat Marius Babias, curator al programului, Sabine Hentzsch, directorul Goethe-Institut București, Horia-Roman Patapievici, președinte al Institutului Cultural

Român, Șerban Sturdza, președintele Ordinului Arhitecților din România, Michael M. Thoss, director Allianz Kulturstiftung, Adrieau Videanu, primarul general al orașului București și Marlis Drevermann, sociolog și reprezentant cultural al orașului Wuppertal. „Suplimentul de cultură” este partener media principal și va participa la realizarea publicației proiectului.

RALUCA VOINEA, COORDONATOR AL PROGRAMULUI:

Locuitorii sînt provocați să-și asume orașul ca „al lor”

Care ar fi principalele concluzii desprinse în urma conferinței de vineri (20 aprilie, n.r.)?

Principala concluzie a conferinței a fost, ca și premisa proiectului, aceea că e necesară în București o dezbateră despre spațiul public, o dezbateră multi-disciplinară și care să implice atât profesioniștii din domeniile culturale, cit și autoritățile locale. Participanții au adus exemple pentru felul în care arta poate activa această dezbateră și poate oferi un puls pentru starea democrației. Așa cum au arătat proiectele prezentate de artistul Olaf Metzler, arta în spațiul public urmărește crearea unei situații în care locuitorii orașului sînt provocați să devină parteneri activi la discuția despre orașul lor și să-și asume acest oraș ca „al lor”. Prezintă discuțiile aprinse generate de proiectele sale, artistul a arătat că reacția publicului constituie cel puțin jumătate din substanța unei lucrări în spațiul public.

Participanții la masa rotundă din cea de-a doua parte a conferinței au preluat această idee și au subliniat necesitatea re-obișnuirii locuitorilor bucureșteni cu faptul că orașul este acel loc dinamic pe care ei ar trebui să-l creeze prin reacția lor. Dificultatea de a convinge autoritățile că proiectele critice de artă în spațiul public pot transforma locuitorii unui oraș din spectatori pasivi

în cetățeni activi și astfel pot contribui la dezvoltarea unei societăți democratice a fost menționată de participanți, obținerea de aprobări pentru acest tip de proiecte fiind un proces lung și dificil oriunde, nu doar în România. Importanță este însă responsabilizarea celor care sînt în măsură să decidă felul în care spațiul public este administrat și organizat.

Cum credeți că veți reuși să stabiliți legături între mediul artistic și autoritățile? La conferință ați invitat atât primarul, cit și pe directorul ICR.

Întrucât acest proiect nu este un eveniment artistic izolat și el se adresează locuitorilor orașului în calitate de cetățeni participanți la crearea unei democrații, este esențială participarea personalităților care au un rol important în instituțiile publice. Atragerea lor în proiect nu urmărește doar un scop de imagine, ci aspiră și la implicarea acestor instituții pe termen lung. După cum s-a remarcat la conferință, deocamdată acest gen de inițiativă vine cel mai des din partea institutelor străine, însă e nevoie ca el să devină preocuparea constantă a autorităților și instituțiilor locale sau naționale și chiar să se permanentizeze în forma creării unei instituții independente pentru arta în spațiul public.

Dincolo de un proiect de succes, credeți că efortul curatorilor și al artiștilor se va vedea concret în ceea ce numim „spațiul public bucureștean”?

Un proiect de succes are întotdeauna și rezultate concrete, acestea se pot vedea deja în cazul proiectului de la București în interesul pe care acesta l-a creat pentru personalitățile culturale ale capitalei. Scopul nu este însă „infrumusețarea” și mobilarea orașului, de aceea rezultatele vor fi măsurate prin gradul în care locuitorii capitalei vor deveni mai conștienți de rolul lor în configurarea spațiului public ca mediu în care ei interacționează cu ceilalți mai mult decît cu un ansamblu de clădiri și străzi, în care orașul este un cadru pentru relațiile sociale.

În opinia lui Horia-Roman Patapievici, mimetismul românesc față de acțiuni de succes va determina replicarea acestui proiect, însă aceasta poate fi privită în sens pozitiv și, mai mult, ea trebuie înțeleasă nu ca o reproducere formală, ci ca un model de atitudine critică prin a cărei exersare constantă spațiul public se poate sustrage intereselor politice și comerciale și poate reintra în „patri-moniul” locuitorilor.

» **Democrație – artă – spațiu public: proiectul pilot Spațiul Public București | Public Art Bucharest** constă în intervenții, dezbateri și acțiuni de-a lungul anului 2007. Proiectul *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007* creează o platformă pentru discuții transdisciplinare și dezbateri, explorînd felul în care arta în spațiul public încurajează o angajare critică cu structurile de putere care sînt dominante în sfera publică. Astfel, arta în spațiul public în București nu va mai fi echivalentă doar cu monumente în piețele orașului sau cu mobilier și ornamente urbane, ea va deveni o unitate de măsură pentru starea culturală și democratică a societății. Pentru etapa pilot a proiectului, care va avea loc în 2007, au fost invitați următorii artiști români de renume internațional: Mircea Cantor, Anetta Mona Chișu (împreună cu Lucia Tkáčová), Nicoleta Esinencu, H.arta, Daniel Knorr, Dan Perjovschi și Lia Perjovschi.

» **Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007** este un proiect pilot inițiat de instituțiile partenere Goethe-Institut București, Institutul Cultural Român (ICR) și Allianz Kulturstiftung. Proiectul este sprijinit financiar de Programul Cultural al Președinției Germaniei la UE în 2007, oferit de Ministerul de Externe al Germaniei și Erste Foundation Viena. De asemenea, proiectul este susținut de Ordinul Arhitecților din România și de Pro Helvetia. Seria de cărți de artist este publicată de Editura IDEA Cluj și Walther König Köln. Publicația proiect este realizată în colaborare cu „Suplimentul de cultură”. Site-ul proiect www.spatiul-public.ro este dezvoltat și menținut de E-cart.ro.

„Festivalul Shakespeare și Nichita, sînt cei doi poli ai e

Interviu realizat de
Nicolae Coande

Domnule Emil Boroghină, la Corabia sîntei cetățeanul de onoare „cel mai celebru” în viață. Cum era Corabia, micuțul port dunărean, în copilăria dumneavoastră?

După ce aproape toată viața în interviurile solicitate mi s-au adresat întrebări legate exclusiv de teatru, este a doua oară în ultimii ani cînd mi se pune o întrebare despre orașul în care m-am născut, alt de drag mie. Pentru asta ar trebui să vă mulțumesc. Sincer să fiu, nu știu care ar fi fost răspunsul meu dacă aș fi locuit și acum acolo. Probabil nu aș fi privit totul cu atîta nostalgie.

Corabia copilăriei mele, așa cum îl văd eu acum, era un oraș de vis, orașul teilor și castanilor, al străzilor drepte, trase parca cu rigla, orașul-port de pe malul Dunării pe care unduiau vapoare și șleperi, purtate spre depărtări necunoscute nouă, al perechilor de îndrăgostiți, care poplaua micul, dar cochetul parc din apropierea gării, vecinătatea vechii cetăți dacice Sucidava, amintirea anticului pod din lemn al lui Constantin cel Mare, care lega cele două maluri, monumentul dedicat eroilor care în 1877 au trecut peste podul de pontoane de la marginea orașului pentru a lupta pentru independența României, încercîndu-l de istorie. Părinții mei, copiii de pe strada noastră și cele învecinate, prietenii de joacă, colegii de școală, învățătorii și profesorii, rudele

apropiate, o parte dintre locuitorii orașului, oameni prietenoși, cinstiți, îndatoritori și foarte serioși, aproape cu toții mi-au marcat copilăria, m-au ajutat să mă definesc și într-un fel chiar să mă formez, să capăt deprinderile unui viitor vizitor, permanent încrîncenat.

Să nu credeți acum că am avut o copilărie în care nu ne-a lipsit nimic. Din contră. După 1949-1950, cînd tatăl meu, secretar al Primăriei și apoi al Plășii Corabia, s-a îmbolnăvit grav, viața noastră a devenit din ce în ce mai grea, iar cînd tatăl meu a murit, la nici 41 de ani, am dus chiar mari lipsuri. Eu cred că spațiul în care te-ai născut influențează și chiar determină formarea caracterului unui om. Corabia copilăriei și adolescenței și-a pus amprenta asupra formării și dezvoltării mele.

Ca să răspund într-un fel și caldei dumneavoastră ironii, trebuie să vă spun că am rămas surprins atunci cînd, înmîndu-mi-se într-un cadru festiv titlul de Cetățean de Onoare al orașului Corabia, am înțeles din discursul domnului primar că aș fi primul dintre cei născuți acolo cărui i s-a acordat înalta distincție, în viață fiind. Trebuie să vă mărturisesc că atunci cînd am primit acest titlu, în octombrie anul trecut, am fost mai emoționat decît la toate celelalte solemnități la care mi s-au înmînat distincții asemănătoare și premii.

Știu că vă place Sorescu, poetul și dramaturgul. L-ați cunoscut, i-ați cultivat prietenia, dar prin anii '80 exista un poet, plecat din Corabia, Virgil Mazilescu, considerat, nu numai după Revoluție, un poet uriaș. Desigur, el nu este alt de „oltean” ca Sorescu, dar poate reprezenta și el spiritual poetic al unei provincii care nu așteaptă de la București să fie călîntită cultural. Ce reprezintă Mazilescu pentru dumneavoastră?

Atunci cînd te-ai născut într-un oraș mic, ca mine, te bucuri de fiecare menționare a lui, de existența fiecărei personalități sau persoane care poate contribui la evidențierea lui. Faptul că Virgil Mazilescu, unul dintre cei mai importanți poeți ai secolului XX, despre care se vorbește, pe nedrept, alt de puțin, s-a născut în orașul în care m-am

născut și cu mă bucură nespuse de mult, îmi creează un sentiment special, greu de descris. Acest sentiment nu îl trăiesc numai în cazul lui Virgil Mazilescu, ci al multor personalități care au văzut lumina zilei în Corabia, chiar dacă, dintr-un motiv sau altul, nu au rămas decît foarte puțin în orașul copilăriei și adolescenței mele.

Virgil Mazilescu s-a născut la Corabia, în primăvara lui 1942, dar cred că familia Auru (Mazilescu fiind, după cum se știe, pseudonimul lui Virgil Auru) a părăsit înainte de 1947 sau 1948 orașul, din motive pe care nu le cunosc.

Știu că tatăl lui era de profesie contabil. Numele de Auru l-am auzit rostit în casa noastră. Este posibil ca tatăl lui să fi fost chiar coleg de liceu comercial cu tatăl meu. Cert este că Virgil Mazilescu, pe care eu nu mi-aduc aminte să-l fi cunoscut în timpul copilăriei mele, și-a început studiile primare și gimnaziale la Cușmir, continuîndu-le în alte orașe din Oltenia, și le-a terminat pe cele liceale la „Spiru Haret”, în București. Am intrat în același an, 1959, la facultate, el la Litere și eu la Teatru. Avînd o serie de prieteni printre cei de la Litere, este posibil ca atunci să-l fi întîlnit și pe Virgil Mazilescu.

Știu că l-am descoperit în paginile revistei „Ramuri”, și mi l-am apropiat pe poet după lecturarea primului său volum de versuri, apărut la sfîrșitul anilor '60. Poezia lui este una specială, inconfundabilă. Mazilescu îmi pare a fi un nostalgic, un introvertit, dornic însă permanent de spectacol și spectaculos. Versurile sale sînt incitante. Ca mod de viață, Mazilescu mi-l amintește pe Serghei Esenin. Virgil Mazilescu nu numai că a frecventat boema artistică, el chiar a fost unul din mari boemi ai scriitorimii române. Sigur, Virgil Mazilescu era catalogat drept un poet de mare talent și înainte de 1989, dar un poet uriaș, așa cum spuneți dumneavoastră, a fost considerat în special după Revoluție.

Mă bucur cînd unii istorici și critici literari, printre care și domnul Constantin M. Popa, atunci cînd vorbesc despre poezia românească, în special despre poezia celei de a doua jumătăți a secolului XX, îl menționează pe Virgil Mazilescu printre cei mai mari poeți români. Virgil Mazilescu a scris, ca volum, puțin. Mă întreb uneori cît ar fi putut să scrie și care ar fi fost locul lui Virgil Mazilescu în poezia româ-

Emil Boroghină, teatrologul Eric Bentley, primul laureat al Premiului Thalia pentru teatru, și scenograful Dragoș Buhagiar, cel care a propus macheta trofeului, un baston cu măciucile de argint

nească și chiar europeană, dacă nu ar fi trecut Styxul la 42 de ani.

Personal m-am bucurat atunci cînd am aflat că biblioteca publică din Corabia a primit numele lui Virgil Mazilescu și cînd, editîndu-se o excelentă monografie a orașului, autorii au alcătuit un capitol, „Personalități corăbiene”, unde numele noastre se regăsesc pe aceeași pagină, Virgil Mazilescu fiind încadrat de Emil Boroghină și Ion Oblesmenco.

Ați avut o viață de actor, cu final de director. Cîtă realitate și cît teatru în cap într-o viață dedicată scenei?

Nu neapărat pentru că aș fi actor, dar trebuie să mărturisesc încă o dată că eu am fost un ins care în permanență a visat, o persoană lipsită de simț practic, care a fost foarte puțin ancorată în realitate. Nu știu cărui lucru datorez asta, dacă starea mea de permanență căutare, de prospectare și vis, este o calitate sau o maladie. Dar și Shakespeare, și Lope de Vega ne învață că „viața e vis”. „Plămadă sintem,

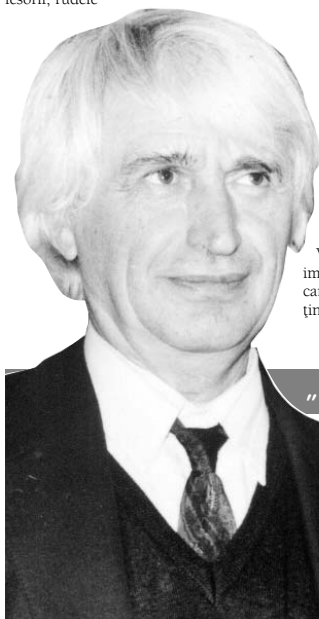
precum cea din care făcute-s visele/ și scurta viață împrejmuțată ni-i de somn”, spune Shakespeare.

La început mi-am iubit enorm profesia de actor, deși am dorit întotdeauna să ajung și regizor. În 1963 am absolvit Institutul de Teatru – Facultatea de Actorie, iar în 1985, cursul post-universitar de Regie. Am sîrșit prin a fi directorul Naționalului craiovean și prin a iubi tot ce este legat de ideea de teatru.

Dacă n-ați fi ajuns la Craiova, unde credeți că ați fi putut proiecta un alt destin legat de teatru? Ați fi putut fi altceva decît actor și om de teatru?

Nu știu dacă în altă parte decît la Craiova destinul meu ar fi fost unul asemănător. Aici a fost făcut să mă simt un om împlinit. Dacă nu aș fi avut încredere în steaua mea, dacă nu aș fi iubit atît de mult acest teatru, colegii și oamenii acestor locuri, dacă nu m-aș fi simțit minunat între ei, probabil că aș fi părăsit Craiova, m-aș fi stabilit în altă parte sau aș fi umbat din teatru în teatru. Craiova a fost însă șansa mea. Am avut răbdare și am așteptat. Nu am așteptat însă „cu mîinile în sîn”. Am muncit. Am muncit mult. Am făcut de fiecare dată ceva. Ceva pentru teatru și pentru ceilalți, lucru pentru care am fost răsplătit înzecit.

În trei-patru rînduri mi s-a făcut propunerea de a pleca la București. Odată, înainte de 1989, cînd capitala reprezenta un miraj și o șansă mult mai sigură de afirmare, și apoi, la începutul și mijlocul anilor '90, cu o propunere concretă de a ocupa o funcție asemănătoare cu cea de la Teatrul Național din Craiova, și chiar după anul 2000, atunci cînd părăsisem la cerere scaunul de director al Naționali-

„BUCURIA DE A FI BUNIC ESTE CEA MAI MINUNATĂ”

Ca mai face Nichita?

Ca să fiu foarte corect, o mulțime de nebunii. Acum, la vîrsta de 7 ani, e foarte greu de strunit sau de întors din pornirile lui. Fiind „capricorn”, cred că este un încapățînat genetic. Are o energie căruia nu-i fac față doi părinți și patru bunici. Noroc cu doamnele casei, care, mimînd severitatea, mai reușesc să-l domolească. Peste cîteva luni, în toamnă, urmează să meargă la școală. Sper că școala să-l disciplineze. Cred că experiența, bucuria de a fi bunic este cea mai minunată dintre toate cele trăite de om. Mă rog lui Dumnezeu să aibă minte, noroc și sănătate. Festivalul Shakespeare și Nichita sînt cei doi poli ai existenței mele, cîmpurile mele magnetice, care mă atrag și cărora nu le pot rezista.

nepotul meu, existenței mele“

lui craiovean. Nu am plecat din Craiova și bine am făcut. Cred că niciieri nu aș fi realizat ce am izbutit aici, împreună cu colegii mei, cu domnul Silviu Purcărete și cu ceilalți regizori.

Atunci când eram elev de liceu, mulți dintre profesorii mei erau convingeți că mă voi dedica unei profesii legate de disciplina domniilor lor. Am făcut cu totul altceva și nu îmi pare rău. Cred că, dacă ar mai trăi acum, și dascălii mei ar fi fericiți că m-am dedicat acestei profesii, și nu altceia. Probabil aș fi putut fi un bun profesor, un arhitect obișnuit sau orice altceva. Sunt însă un om de teatru și, așa cum spuneam mai înainte, mă simt împlinit.

De acum stințiți un brand în lumea teatrului românesc, ba, de vreo 12 ani, și în străinătate. Că e avizat sau nu, spectatorul de teatru, atunci când aude de Festivalul Shakespeare de la Craiova, zice automat Emil Boroghina. Vă identificați sută la sută cu această reputație?

Funcția de director al Teatrului Național din Craiova a fost și este una foarte importantă. Cu cât teatrul devenea mai cunoscut și apreciat în lume, cu atât și unii dintre noi, în primul rând regizorul Silviu Purcărete, apoi actorii, dar și directorul teatrului, deveneam, la rândul nostru, persoane cunoscute. Din acest punct de vedere, festivalurile sînt și mai generoase cu cei care se ocupă concret de organizarea și desfășurarea lor. Nu numai în România, ci aproape peste tot, după ce enunți titlatura unui festival, te îndrepti cu gândul spre directorul sau selecționerul său unic. Dorința noastră permanentă a fost de a face din Festivalul Internațional Shakespeare un festival de foarte bună

zecile de turnee și participările la cele mai mari festivaluri ale lumii, distincțiile și premiile obținute, care umplu multe din paginile elegantului Caiet sînt realizările și ale acelei perioade, pe care unii specialiști au definit-o ca fiind rodul unei providențiale întîlniri dintre Silviu Purcărete, Emil Boroghina și colectivul Naționalului craiovean. Dacă mai sînt iubitori de teatru care atunci cînd vorbesc de Naționalul craiovean îl evocă și pe Emil Boroghina, de ce nu ar fi și unii dintre ei care să-i lege permanent numele de Festivalul Internațional Shakespeare? Asta nu înseamnă că eu aș putea gândi că Festivalul Shakespeare este o realizare exclusivă a lui Emil Boroghina și că fără el Festivalul nu ar exista.

Ediția de anul viitor, a VI-a, va fi, după cum îmi spuneți cîndva, mult mai selectivă. Pe cine aduceți în 2008 la Craiova și la București și în jurul cărei idei ați construit viitoarea ediție?

Programul ediției din 2008 se conturează a fi unul complex, cu manifestări de o mare diversitate, în care, bineînțeles, elementele de greutate vor fi spectacolele de teatru. Ne-am propus, obiectiv deosebit de ambițios, ca ediția a VI-a să se desfășoare sub deviza „Mari regizori, mari spectacole, mari teatre ale lumii”. Și-au confirmat prezența cu spectacolele lor regizori faimoși precum Eimuntas Nekrošius, cu al său *Hamlet* montat la Vilnius, Robert Sturua de la Teatrul „Șota Rustaveli” din Tbilisi și Lev Dodin cu *Regele Lear*, de la Teatrul Mic din St. Petersburg, Silviu Purcărete urmează să pună în scenă *Măsură pentru măsură* la Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova, o coproducție a Festivalurilor Shakespeare de la Craiova, Gdansk și Gyula, membre ale Rețelei Europene a Festivalurilor Shakespeare. I-am contactat pe Declan Donnellan și Nick Ormerod, care vor monta anul viitor *Troilus și Cresida* la cunoscuta lor companie „Cheek by Jowl” și pe cei de la „Royal Shakespeare Company”, prezența în cadrul Festivalului nostru a acestei cele mai celebre companii teatrale a lumii fiind un vechi vis, foarte aproape de a se realiza la ediția a IV-a, cînd numai amînarea Festivalului din primăvară în toamnă ne-a privat de această imensă bucurie. De asemenea, sperăm să izbucim să aducem în România, la Craiova și București, Berliner Ensemble cu *Poveste de iarnă*, în direcția de scenă a marelui regizor american Robert Wilson. Nemaijucîndu-se, intenționăm totuși să promovăm spectacole realizate de doi regizori de legendă: *Hamlet* de la Bouffe du Nord din Paris, montat de Peter Brook, și *Titus Andronicus*, pus în scenă de Yukio Ninagawa cu compania sa din Tokyo, prezentat în anul 2006 în Marea Britanie, în cadrul Festivalului „Operele complete ale lui William Shakespeare”. Dar, așa cum spuneam mai înainte, programul este complex și sper să putem discuta numai despre el cu un alt preț.

» „Vă mărturisesc că am prospectat, am sondat, dar că, spre regretul meu, nu am găsit încă acea persoană pe care să o simt dornică și capabilă să se înhame, dezinteresat, la un efort deosebit, la o implicare totală, cum presupune organizarea unui astfel de festival.”

„Extinderea festivalului a fost o mutare fericită“

Gurile rele, apropo de extinderea festivalului și în Capitală, spun că e o chestiune de timp pînă ce veți muta definitiv festivalul la București. Suportați bine „presiunile”, veți rezista pînă la capăt?

Festivalul Shakespeare a fost creat în 1994 la Craiova, pentru Craiova. Cred însă că extinderea lui a fost o mutare fericită. Dar festivalul, dacă, bineînțeles, va avea susținerea locală, nu va pleca niciodată de aici. Trebuie să spunem că Teatrul Național „Marin Sorescu” și Fundația William Shakespeare din Craiova, principalii organizatori, au acum un partener foarte serios în Centrul de Proiecte Culturale ARCUB București și că iubitorii de teatru din România au avut de cîștigat din această fructuoasă colaborare.

Nu credeți că ar trebui să găsiți un „urmaș” (sau să formați o echipă, cum se obișnuiește acum) pentru a asigura în timp continuitatea festivalului? Pentru că există, veți concede, riscul ca, în timp, să nu aveți continuator...

Nici un festival nu poate fi organizat de un singur om. Trebuie să existe o echipă. Și la noi se formează, cu un anume timp înainte de deschiderea festivalului, o astfel de echipă. Festivalul trebuie să fie subordonat unui gînd, unei idei, să fie un tot unitar. De aceea el este proiectat de obicei de un singur om. Asta nu înseamnă că nu sînt binevenite sugestiile de orice fel și consultările. Ele sînt mai mult decît necesare. Vă mărturisesc că am prospectat, am sondat, dar că, spre regretul meu, nu am găsit încă acea persoană pe care să o simt dornică și capabilă să se înhame, dezinteresat, la un efort deosebit, la o implicare totală, cum presupune organizarea unui astfel de festival. Dorind ca Festivalul Shakespeare, a cărui calitate de director fondator nu mi-o poate lua cred nimeni, să viețuiască cît mai mult timp, aș fi cel mai fericit să găsesc, să se găsească, cît mai repede un astfel de „urmaș”.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— De-a EVOLA LOVE, zise Vasile Elisav, care-și aduse brusc aminte că-l aștepta acasă, alături deică, jurnalul-i palindromic, în care se-apucase de scris un nou capitol, cu acest titlu cam bizar, citibil, însă, tur-retur.

— Ar trebui s-o șterg, zise Vasile Elisav.
— V-ați plictisit de noi, întrebă Nora.
— Nu, dar s-a făcut târziu. Este aproape miezul nopții și trebuie să-mi țin cuvîntul dat.

— Dat cui, întrebă Carmen.
— Dat mie, zise proful, nu fără o citime de emfază.
— Dat aproape de ce, întrebă Nora.
— Apropo de faptul că n-am voie să las să-mi treacă ziua fără a scrie în jurnal câteva rînduri. Jurnalul de-aia e jurnal.

— *Nulla dies sine linea*, incuviință pe latinește Nora; ca să continue pe limba noastră: dar dacă ziua, *dies*, este nulă?

— Nicio zi, dragă Nora, nu e nulă. Nul e, uneori, numai diaristul.
— Și, dacă nu sînt indiscretă, spuse Carmen, despre ce-ar urma să scrieți azi?
— De nu cumva azi e deja miine, adăugă, vag malițioasă, Nora.
— Nu e deja miine, e tot azi, 22 a II-a 2002; iar eu se cade să-mi continui capitolul început ieri.

— Jurnalul dumneavoastră, dom profesor, are capitole, ca un roman, întrebă, vag malițioasă, Carmen.

— Nu, răspune simplu Elisav, dar are paragrafe.
— Cum paragrafe, întrebare amindouă, Nora și Carmen, simultan.
— Adică nu notații de întîmplări și fapte anodine, explică Vasile Elisav, dar o serie de eseuri, dacă vreți, unele mai lungi, altele scurte, aducînd a maxime sau aforisme, asupra a o seamă de chestiuni.

— Jurnalul dumneavoastră e unul filosofic, întrebare cele două, simultan.
— Întrebarea voastră mi se pare vag malițioasă, spuse Elisav.
— După cite înțelegem noi, el n-are nici o evoluție.

— Aveți dreptate, zise Elisav, dar nu pentru că dau impresia că-l combat pe Julius Evola, numele căruia evocă evoluția, ci fiindcă, palindromic fiind, EVOLA LOVE, nu poate evolua. Un palindrom este un du-te-vino, după principiul biela-manivelă, iar evoluția, ca și involuția, sînt ireversibile, ca timpul.

— Am înțeles, interveniră cele două, dar EVOLA LOVE este un simplu titlu, un titlu palindromic, nu negăm; numai că, de-aicea, dom profesor, pînă la reversibilitatea sau ireversibilitatea ca atare, este, după cite credem noi, drum lung.

— *It's a long way to Tipperary*, fredonă, ca pentru sine, Elisav.
— Ceea ce fetele traduseră în cor, plagiînd un condeier contemporan, prin *Lungă-i calea pin' la tipărire*.

— Lungă și nu prea, dragele mele, adăuga Vasile Elisav; dar ireversibilă mai totdeauna, în măsura-n care puțini sînt autorii ce-și retrag cărțile predate, în manuscris sau altfel, unei edituri.

— Apropo de evoluție, dom profesor, se grăbi deodată Carmen să-l întreb pe Vasile Elisav, cu aerul că-și pune pe nasu-i acvîlin o pereche de ochelari profesoralni, jurnalul dumneavoastră aduce, ca evoluție, ca desfășurare, mai mult a *evolută*, adică „desfășurată”, sau a *evolventă*, adică „desfășurătoare”?

— Ai fost olimpică la matematică, se miră Vasile Elisav.
— Nu la matematică, ci la birnă, și chiar la paralele.

— Păi, zise proful, tot matematică sînt și paralele... Nu-i așa, Nora? Cit despre întrebarea Carmencitei, răspunsul meu e următorul: ar aduce mai mult e evolută, dacă ar avea vreo evoluție.

(Continuarea în numărul următor)

Intelectualii în cîmpul puterii – de la elitele din RDG la școala de partid

După ce am parcurs cuprinsul acestei cărți și am început să o citesc, m-am gîndit că pentru mine cel mai mare interes îl prezintă capitolele despre Universitatea de partid „Ștefan Gheorghiu”, precum și despre situația intelectualilor români după 1989. Fiind cetățean german, am putut urmări îndeaproape procesul reunificării și, în timpul studiilor mele de istorie, al lichidării Republicii Democratice Germania, astfel încît nu mă așteptam să aflu acum de la Mihai Dinu Gheorghiu prea multe lucruri noi. Se pare însă că m-am înșelat profund.

Alexander Rubel

Volumul *Intelectualii în cîmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale constituie studiul cel mai consistent despre elitele din RDG și formarea lor*. Există într-adevăr câteva lucrări noi despre rolul cadrelor de conducere din RDG, lucrări care, din păcate, nu apar decît parțial menționate în bibliografie (prima parte a cărții, care se referă la școlile de partid, a fost finalizată acum 10 ani). Cu toate acestea, lucrarea analizează în profunzime problematica și deschide, mai

» **Alexander Rubel a fost directorul Centrului Cultural German din Iași și în prezent este lector la Catedra de Germanistică a Facultății de Litere de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.**

» **Lansarea volumului *Intelectualii în cîmpul puterii... a avut loc la Iași, pe 3 aprilie a.c., în prezența autorului. Au vorbit despre volum Adrian Neculau, Alexander Rubel și Adrian Cioflâncă. O a doua lansare s-a desfășurat la București, pe 5 aprilie a.c., la Institutul pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel”.***

ales prin descrierea acritică a modului de funcționare a Universității de partid „Karl Marx”, noi drumuri pentru cercetare. Exactitatea și abundența detaliilor privind structura de organizare a formării cadrelor, dezvoltarea Universității de partid și „lichidarea” personalului didactic după 1989 sînt singulare în literatura socio-istorică de pînă astăzi.

Am citit numeroase lucrări din domeniul politico-sociologic, care aparțin unor autori români și care au fost publicate de edituri importante. Unii dintre acești autori și-au făcut deseori apariția la televizor în calitate de „analști”. De cele mai multe ori am fost însă dezamăgit citind aceste cărți, deoarece am remarcat la români obiceiul, preluat probabil de francezi (și aici fac poate o nedreptate francezilor), de a-și scrie eseurile – în parte interesante – într-un stil admirabil, frumos și de a-și exprima întotdeauna clar și simplu convingerile asupra modului în care funcționează lumea sau asupra celor ce poartă vina pentru situația istorică nefericită a românilor etc. Multe dintre aceste lucrări rămîn însă, din punct de vedere calitativ, la nivelul unei opinii exprimate la televizor. Deseori se fac afirmații în sprînjul cărora nu se aduc nici un fel de dovezi în notele de subsol. Citeodată am impresia că formatorii de opinie români dau o mai mare importanță cuvîntelor frumoase decît argumentului rațional științific. Contrar acestor aspecte, textul lui Mihai Dinu Gheorghiu mi-a făcut o plăcere deosebită. Acest text are în spate o geneză de aproape 20 ani și

marchează sfîrșitul unei munci herculiene.

Autorul îmbină în mod exemplar informații dintr-un număr remarcabil de studii cu materialul de arhivă la fel de substanțial, făcînd astfel dovada calității sale de istoric. Pe lîngă aceasta, a realizat și numeroase interviuri, anchete bazate pe chestionare și evaluarea acestora și o bancă de date cu privire la studenții Universităților de partid din Berlin și București. Se poate afirma așadar că și-a creat o bază empirică foarte vastă pentru studiul său, care l-a costat cu siguranță mult timp. Această lucrare fundamentală în care este analizat sistemul de formare comunistă a elitelor în România și în RDG, prezentîndu-se totodată și aspecte legate de situația altor state din blocul estic, precum și situația Uniunii Sovietice, va avea cu siguranță și un succes internațional. Din acest motiv consider că o traducere în limba germană este absolut necesară, deoarece informațiile despre elitele din RDG și despre Universitatea de partid „Karl Marx” trebuie aduse la cunoștința publicului german erudit. Asta nu înseamnă însă că referirile la pendanțul românesc, Școala „Ștefan Gheorghiu”, sînt mai puțin importante. Cu toate acestea, cititorul nu scapă din vedere faptul că autorul a avut posibilitatea de a profita de „prelucrare” trecutului comunist, care, din varii motive, a avansat în Germania în măsură mult mai mare.

„Wendehals” = „Cel care se întoarce după cum bate vîntul”

Deosebit de interesante sînt, fără îndoială, și capitolele consacrate situației de după 1989 și transformării surferite de elitele comuniste. Autorul s-a bazat și de această dată, mai ales în ceea ce privește Republica Democrată Germania și așa-numita „Wende” – schimbare, pe un număr impresionant de studii și a prezentat cu exactitate problemele pe care le-a întîmpinat elita din RDG odată cu trecerea la RFG. Dintre numeroasele

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE ASCULTĂ PE:

www.supliment.polirom.ro/radio.aspx

O emisiune de George Onofrei și Anca Baraboi

SEMNAL

Mihaela Rădulescu, *Despre lucrurile simple*, prefață de Alex. Leo Șerban, Hors Collection, Editura Polirom, 192 de pagini, 22,95 lei

Volumul de debut al bine cunoscutei vedete de televiziune Mihaela Rădulescu conține articole publicate în revistele „Elle”, „Tabu” și „The One”, dar și texte inedite în care vedeta abordează o gamă largă de aspecte sociale, oferînd sfaturi și păreri personale, pe baza propriei experiențe de viață.

„Scrie așa cum trăiește. Anihilnd orice drept plictiseli celor din jur. O citești cu nesațul de a ajunge la cuvîntul următor, așa cum nu-ți poți lua ochii de la ea atît timp cît se lasă cuprinsă de raza ta vizuală. Fiecare poveste a ei te însingurează după ce se termină și te face hămesit de următoarea.” (Alice Năstase – redactor-șef al revistei „Tango”)

Din cuprins: Pierdut vis. Mă declar nul... • La 30 de ani... femeie • Wonder Woman sau femeia între taioar și capot • Birfa ca subiect de birfă • Poți să vizezi cu ochii deschiși și să iubești cu ochii închiși. Am verificat • Colorata, mlîne-i gata! Eu sînt gata?! • Despre ex, numai de rău, cu dragoste...

aspecte interesante tratate mă voi axa asupra problematicei „Wendehals”. „Wendehals”, tradus literal „capîntorsură” sau „virtecap”, este o pasăre care are capacitatea de a-și răsuci capul la exact 180 de grade, adică de a se întoarce în direcția total opusă. În vremea așa-numitei schimbări („Wende”), a perioadei de transformare revoluționară, în care RDG trebuia să fie adusă în decurs de un an la un nivel cât mai apropiat de cel din RFG pentru a putea fi integrată în 1990 în RFG, a fost dată denumirea de „Wendehals” acelor aparținători la elita din RDG fără scrupule, care au reușit să își facă loc și în noul sistem. Autorul traduce denumirea de „Wendehals” în mod corespunzător prin „Cel care se întoarce după cum bate vîntul”. Mihai Dinu Gheorghiu le-a consacrat un capitol întreg acestor trădători oportuniști ai ideologiei, față de care jurasă credință în școlile de partid. În acest capitol, autorul arată faptul că îndeosebi tinerii au putut profita de ocazia de a se reorienta, în timp ce persoanele mai în vîrstă sau cadrele de elită mult prea compromise politic stăruiau în rolul de „veterani”, dînd astfel impresia de a fi mai demni de încredere, deși cariera lor era deja încheiată.

Referitor la situația de după 1989, sînt făcute deosebiri foarte clare între fosta RDG și România. Autorul explică în prima parte a lucrării faptul că nivelurile diferite de educație din cele două țări după cel de-al doilea război mondial au condus la o configurare diferită a școlilor de partid. În ceea ce privește restructurarea sistemului de învățămînt și schimbul de elite, cele două țări au fost nevoite să se orienteze în direcții diferite. Ca să mă exprim mai clar: în Germania, experții puteau fi trimiși, respectiv aduși în din toate regiunile de la vest la est. Nu și în România. De aici a rezultat pentru Germania un proces de „lustrare” mult mai amplu în domeniul justiției, cel administrativ și universitar, cel puțin la nivel mai înalt. În România, nu s-a înregistrat o astfel de evoluție. Dacă nu mă înșel, după revoluție au continuat să predea în domenii sensibile, cum ar fi filosofia și științele sociale, aceiași profesori – unii au pierdut de altfel funcțiile de conducere (șef de catedră, decan ș.a.) pe care le avuseseră – care îi preamărau mai înainte nu numai pe Lenin și Stalin (și mai puțin pe complicatul Marx), cit și pe Ceaușescu, incluzîndu-i printre cei mai de seamă filosofi. Nu mi este cunoscut dacă aceștia au reușit să se orienteze la timp și cu destulă pricepere asupra lui Kant, Hegel, John Rawls și Karl Popper.

Un studiu foarte important

A doua parte a cărții, extrem de interesantă și ea, este dedicată adevăraților intelectuali, reprezentanților cîmpului literar, care au jucat un rol foarte important în România. Doresc să vă reamintesc aici faptul că în școlile de partid erau formate numai elitele administrative și politice, iar numărul inginerilor și tractoriștilor era destul de mare. Școlile de partid au fost la început instituții opuse sistemului universitar civil. Lectura celei de-a doua părți, care cuprinde circa 100 de pagini, mi-a produs o plăcere deosebită. Mihai Dinu Gheorghiu a realizat prin acest studiu nimic mai puțin decît o lucrare sociologică amplă de mare importanță pentru cîmpul literar din România. În timp ce alte lucrări se axează mai mult pe aspectul biografic, Mihai Dinu Gheorghiu pune în lumină structurile unei bresle și acordă atenție pînă la amănunt și instituțiilor, și istoriei acestora (este vorba mai ales de Uniunea Scriitorilor). Nu lipsește nici comparația cu alte țări socialiste, chiar dacă în acest capitol situația României se află în prim-plan.

O concluzie previzibilă a domnului Gheorghiu, care privește și alte țări socialiste, este că după 1989 a apărut deodată un număr extrem de mare de „disidenți”, care declarau că ar fi fost dintotdeauna împotriva comunismului. Este vorba de un fenomen denumit în mod corespunzător „reconversie” de către Mihai Dinu Gheorghiu. Raportîndu-se la prezent, autorul mai face o observație interesantă referitoare la literatură și la opinia publică intelectuală, iar cu acest aspect aș dori să îmi închei prezentarea. Literatura oficioasă compromisă a realismului socialist și protagoniștii săi au fost înlocuiți în discursul public nu numai de figuri noi, tinere. O serie de publiciști importanți au desfășurat un proces de reabilitare a autorilor care fuseseră interziși sau asupriți de comuniști. Printre aceștia se numără, desigur, reprezentanți de vază ai culturii românești (chiar și din afara României), cum ar fi Noica, Cioran și Eliade. În discursul public, trecutul fascist al autorilor menționați a fost fie pus sub tăcere și refutat, fie s-a înclinat spre a scuza aceste răătăciri, considerîndu-le păcate ale timpului. Anii '90 au fost marcați per ansamblu de un spirit antisemit și conspirativ,

» Mihai Dinu Gheorghiu, **Intelectualii în cîmpul puterii. Morfologii și traiectoriile sociale, colecția „Plural”, Editura Polirom, 2007**

care și-a pus amprenta și asupra a numeroase articole și cărți din vremea respectivă. Considerațiile autorului nu se termină foarte optimist. Susține că acest discurs xenofob și antisemit se menține – clandestin sau deschis – sub umbrela motto-ului: „Ceea ce a fost interzis de către comuniști trebuie să fie bun” în mijlocul „cîmpului intelectualilor”. Sperăm cu toții că autorul acestui studiu erudit și foarte important să se înșele și că adevărații intelectuali din spațiul miortic dau dovada că acest discurs – de altfel ridicol din perspectivă internațională – este pe drept marginalizat și murdărește acum doar paginile unor publicații gen „România Mare”.

Traducere din limba germană:
Manuela Mariniciu

Titlul și intertitlurile aparțin redacției

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

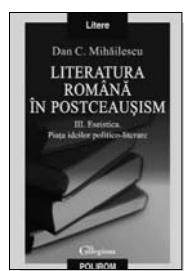
În fața ușii creștea mărul cunoașterii

De fapt, prima dată cînd am fost la Dolhasca eram student, cred că în anul V, prin 1962; am făcut acolo, în vacanța de vară, practica obligatorie, cam de-o lună, necesară medicului care trebuia să devin. Locul ni-l alegeam fiecare unde vroiam. Eu m-am dus la fix... fiindcă la Spitalul Rural Mixt din Dolhasca lucra o fostă colegă de grupă de care mă lega o prietenie destul de înfierbîntată pe parcurs, de prin anul II, colegă ce mi-a devenit apoi soție. Cum în 1962 nu eram căsătorit încă, am stat separat, într-o casă alături de-a ei. Nu dorea să se expună birfei ce zbirnia cu lux de amănunte la țară... Asta nu ne împiedica să ne vizităm unul pe altul, în timpul nopții, fiind vecini de potecută dulce. Și... și în 1963 mi-am luat repartiția la Dolhasca. Căsătorit acum, stam împreună, la o gazdă foarte gospodăroasă: fintînă, livadă de meri, stupi, o fișie de porumb, fasole cățărată pe araci, o grădină cu măr, morcovi, pătrunjel, cuiburi de cartofi... Dar ce nu avea? Pînă și o atelier de țîmplărie, răspîndind un parfum de scînduri abia geluite... Ba mai repara și ceasurile! În fața ușii creștea mărul cunoașterii! Mai era și o grădiniță de flori, chiar sub fereastra camerei noastre imense; uneori melcii intrau printre grățiile grațios curbate ale geamului deschis înspre drum. Fereastra dinspre canton (și dinspre barieră) o infundam pe timp de iarnă cu un dulap... pe timp de vară și de toamnă o lăsam liberă, mîtînd dulapul îndrăgostit de hainele virtualei Reparate (cea cu trei sîni mistice și două vagine laice), ca să fie mai mult soare... Ce se întîmplase? În 1962, deodată, cu toate miresmele sub nas, călcînd cu voluptate în baligile fragede de vacă, copleșit de lumină, de șanțurile pline dis-de-dimineață de roua sferulată minuțios,

de aerul mișcînd veșnic salcîmii de lîngă linia ferată ce trecea la cițiva metri, cumva singur (nu mă mai pisau maică-mea și taică-meu), împrejmuiri sufletește de garduri cu leațuri fine, ademenitoare intru pipăit noduri și fibre tari, îmbujoaru de răsuflarea lacomă a fintînilor adînci, absorbante, umblind non-stop și liric prin cămeruța mea cam pustie ziua, înfinit de amoroasă noaptea, da, am reînceput să scriu în neștre. Versurile deveniseră proaspete, șiroiau de poftă, le simțeam ale mele, parcă aș fi ținut în brațe o femeie tînră și uimită de popoul ei cam măricel... Locul îmi pria! Am și rămas în el vreo 12 ani, începînd la 1963. Ceea ce mi s-a întîmplat la Dolhasca, nu întotdeauna, dar măcar o dată la vreo trei luni... în primii ani chiar o dată pe lună... ține de domeniul fantasmagoriei... Dacă nu mă lăsam copleșit de vaccinare, de mortalitatea infantilă, de păduchi, de urmărirea bolilor sociale: tbc, sifilis... dacă reușeam să mă detașez... ei bine, începea în mine un cîntec neîntreput, care îmi mișca pur și simplu degetele, mă îmbia să scriu, mai exact spus, să copii cît pot de repede versurile ce se derulau în minte cu o repezițiune ce o depășea pe cea a creionului sau a pixului... mă contopeam cu dealul, cu grăuș curbate ale geamului deschis înspre drum. Fereastra dinspre canton (și dinspre barieră) o infundam pe timp de iarnă cu un dulap... pe timp de vară și de toamnă o lăsam liberă, mîtînd dulapul îndrăgostit de hainele virtualei Reparate (cea cu trei sîni mistice și două vagine laice), ca să fie mai mult soare... Ce se întîmplase? În 1962, deodată, cu toate miresmele sub nas, călcînd cu voluptate în baligile fragede de vacă, copleșit de lumină, de șanțurile pline dis-de-dimineață de roua sferulată minuțios,

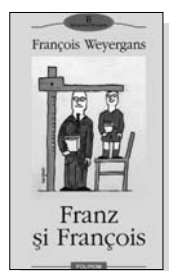

SEMNAL

Dan C. Mihăilescu, **Literatura română în postceaușism. Vol. III. Eiseistica. Piața ideilor politico-literare, colecția „Collegium. Litere”, Editura Polirom, 536 de pagini, 33,95 lei**

Dedicat esului cultural și sociopolitic, volumul al III-lea din *Literatura română în postceaușism* cuprinde toate palierele polemicii ideologice, mișcările de idei și atitudinile estetico-filosofice ale unui peisaj obsedat de identitatea națională, de sincronizarea cu Occidentul, de modernizare, re-canonizare, detabuizare, revizuire, revalorizare etc. De la debutul fulminant al lui H.-R. Patapievici pînă la cel mai recent esist apărut în 2006, trecînd prin campaniile pro sau anti Noica, Eliade, Cioran, prin „stigmatul românesc” la Sorin Antohi și mulți alții, prin recitanțele la psihanaliză, lipsa de proiect spiritual național sau nesfîrșită suită interogativă ce însoțește dilema tradiționalism-modernitate, cartea are în esență un singur, obsedant, copleșitor personaj: România, cu complexele ei delirante, generatoare deopotrivă de extaz și exasperare, de lehamite sau nădeji euforice.

François Weyergans, **Franz și François**, traducere din limba franceză de Ileana Cantunariu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 416 pagini, 29,95 lei

Franz este scriitor, François la fel. Primul a cunoscut un mare succes de critică și de public în anii '40, datorită romanelor sale cu un mesaj conservator și pozitiv și o morală solidă. Cel de-al doilea însă nu trăiește condiția de scriitor cu aceeași semănătate, iar cărțile sale îi ilustrază angosa și nesiguranțele. Unul este o împunătoare figură paternă, celălalt un fiu strivit de „anxietatea influenței”. La douăzeci de ani după moartea lui Franz, François se lansează într-o întreprindere dificilă, dar eliberatoare: să stabilească, prin intermediul noului său roman, dialogul pe care nu l-a putut avea niciodată cu tatăl lui în viața reală. O carte despre relațiile dintre părinți și copii, maeștri și discipoli, realitate și ficțiune, scris cu o extremă luciditate, dublată de o ironie cruciătoare.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Fast forward

De nimic nu mai poți să te bucuri astăzi, așa, în tihnă, să zici și tu că, uite, mergi în niște locuri unde n-ai mai fost niciodată și apuci să vezi câte ceva, totul e pe fugă, contracronometru, și dacă vorbești nițel mai rar, în emisiunea lui George Onofrei de pe Radio Iași, ca să-i arăți c-ai prins specificul local, el, dimpotrivă, o să sară de la una la alta, cu o vervă muntenască, și asta n-ar fi nimic dacă n-ai fi avut înainte un drum de șase ore jumate de la București la Iași, cu una bucată colegă de grădiniță, actualmente soție, și doi scriitori români contemporani care nici nu există, fiindcă, vedeți dumneavoastră, Ioan Es. Pop și Horia Gârbea sînt din generația '90, iar după unii optzeciști această generație e inexistentă, și totuși păreau vii, și stăteau în spate mai mult sau mai puțin cuminiți, ambii pretinzînd că atît de bine cunosc drumul, încît e exclus să ne incurcăm, și amîndoi arătîndu-ne obiective cultural-istorice faimoase, ca de pildă statuia lui Ștefan cel Mare și Sfînt care s-a dovedit, după vreo cinci kilometri, că era a lui Suvorov, dar parcă mai poți fi sigur de ceva în ziua de azi?, nici pe dușmani nu mai poți conta, și mai toată lumea e plictisită de ce i se întîmplă, toți vor lucruri nemaipomenite și stări de grație, neînțelegînd că extraordinar poate fi orice, o zi de primăvară, un drum bun prin locuri unde n-ai mai fost, o istorisire elaborată a lui Horia și o glumă macabră a lui Ioan, cum a zis Doris Mironescu la lansare, că poezia lui e un cadavru dulce care așteaptă să fie consumat?, totuși nu e lipsit de inteligentă Doris, degeaba spuneți, asta e gluma lui Alex. Ștefănescu și îmi place s-o reiau, fiindcă, în pofida tuturor acuzațiilor care i se aduc, nici el nu este cu totul lipsit de umor, și cum să nu te amuzi cînd

la cel mai important Tîrg de Carte din Iași era un curent de zburat flyerere de pe masă și spectatorii se clătinau pe picioare?, și cu toate acestea a fost foarte bine, a fost nemaipomenit, fără ironie și fără exagerare, fiindcă am avut un succes real, și nu că mi-ar păsa mie prea mult de cîți spectatori sînt la o lansare, cîți sînt ațîția sînt și gata, dar curentul uman a fost mai puternic decît cel atmosferic, astfel că triumful talentului a fost incontestabil, chiar și Bogdan Crețu a vorbit bine, nu uitați gluma lui Alex, prefațatorul Căderii Bastiliei, iar Constantin Coroiu a reprezentat facțiunea tradiției, fiindcă așa mi s-a spus mie la plecarea, că ieșenii sînt împărțiți în mai multe tabere, și asta, probabil, fiindcă vor să semene cu bucureștenii, și una dintre distracțiile mele este să nu țin cont de nici o facțiune și să vorbesc cu cine-mi place mie și să beau o bere cu dușmani neîmpăcați care stau la aceeași masă, și singurul necaz s-a fie că, șofer, nu pot să beau decît Schlossgold, fiindcă Stella Artois fără alcool n-ai să vezi nici la Casa Pogor, unde oricum era renovare, nici la Monte Carlo, unde ne-au dus Antonio Patraș și Șerban Axinte, și unde feciorul era cretin, iar un muncitor spîrgea trotuarul cu pickhammer-ul, și nici măcar la Bolta Rece unde, totuși, ce bine am mîncat și-am beut, cu excepția naratorului, și-apoi am plecat spre casele noastre și am trecut prin nu-știu-cite radare și, la o benzinărie, am sunat la colegile mele rămase la Tîrg, Flori și Reli, și am aflat că Grupul Corint a luat trei premii, unul pentru fidelitate, altul pentru înaltă ținută și altul pentru promovarea scriitorilor români contemporani punct.

Cu Luiza Borac despre un premiu și altele

Nu pot să ascund că îmi face plăcere atunci cînd un disc cu o interpretă română este premiat. Motiv de a reveni asupra premiului care a încununat al doilea disc Enescu sub mîinile pianistei Luiza Borac. Fiindcă, oricît ni se pare de firesc, premiile nu se capătă atît de ușor, doar bătînd din palme. Selecția discurilor apreciate lunar ca excelente de către criticii revistei „BBC Music” a început cu 150 de discuri, din care pe lista scurtă juriul a selectat 18, trei pentru fiecare categorie premiată. Iar Luiza Borac i-a avut drept competitori pe Andreas Staier și Marc-André Hamelin, doi pianști, de ce să nu o spunem, mai cunoscuți și cu un număr de departe superior de discuri publicate.

Pentru cele 18 discuri s-a cerut apoi votul melomanilor cititorii ai revistei, iar numărul celor care au votat online s-a ridicat la cifra amețitoare, totuși, de 38 de mii! În sfîrșit, juriul a decis: „Luiza Borac iluminează una dintre muzicile pentru pian extraordinară și bogat inventivă, cu o măiestrie subtilă, dar absolută. Acest set îl plasează pe Enescu printre cei mai mari compozitori pentru pian, cîntat și înregistrat splendid și expresiv. Recomandat în mod imperativ”. Iar Jessica Duchon, o membră a juriului, insistă: „Există pasiune, sensibilitate și

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

imaginație, un control tehnic perfect (și nu e o materie ușoară), se păstrează întotdeauna un sens al prospețimii, de perpetuă descoperire, ce mi-a lăsat dorința de a asculta mult mai mult atît din partea compozitorului, cît și a pianistei”. Cuvinte bune pentru un Enescu evident insuficient cunoscut, cît și pentru cea care îi poartă muzica de pian în lume, asemenea unei „ambasadoare”, după expresia Luizei Borac din interviul de prezentare din „BBC Music Magazine”.

Într-un interviu acordat Europei Libere, ea adăuga: „Este o victorie, în primul rînd, pentru muzica lui Enescu. Acest disc a fost primit cu entuziasm foarte mare și m-am bucurat mult să particip, în felul meu, la această recunoaștere mondială a muzicii și geniului său. Premiul BBC-ului este o distincție specială, considerată în Anglia ca un Oscar al CD-urilor, mult mediatizat, iar din momentul acordării distincțiilor muzica premiată se cîntă tot timpul pe canalul de muzică clasică BBC 3. Competitorii mei nominalizați, atît Marc-André Hamelin, cît și Andreas Staier, sînt niște nume consacrate și m-am bucurat să fiu într-o companie atît de ilustră. Ceremoniilor și distincțiilor li se face o mare publicitate, muzica pentru pian a lui Enescu va fi mult ascultată în următoarele cîteva săptămîni, ceea ce mă face să mă bucur enorm; și, bineînțeles, numele meu în acest context, de asemenea. Ceremonia a fost foarte interesantă, a avut loc pe un vapor care a pornit de la cheiul Waterloo Millenium; a început cu o recepție dată de firma de șampanie Taitinger și a continuat cu un meniu foarte luxurios. Toată lumea era

cu emoții, fiindcă după trei ore ceremonie încă nu începuse; așa că m-am bucurat să aud că prima categorie citată a fost cea instrumentală și am fost chemată în față. Nu prea am mai avut timp să urmăresc ceea ce fac ceilalți premianți. Am putut să-mi spun discursul de mulțumire, aproape fără emoții. Am avut contacte cu diverși organizatori de concerte și diverși ziariști. M-am întîlnit ieri cu cineva de la «Wall Street Journal» care dorește să scrie ceva mai mult despre această ocazie și vom vedea”. La firma Avie, mi-a mai spus pianista, „sînt multe planuri pe care le vom discuta și vom vedea care repertoriu mi se potrivește cel mai mult acum și care ar fi de interes atît din partea lor, cît și din partea mea, în funcție de piața internațională de discuri”.

„Acasă” pentru Luiza Borac rămîne România și se pregătește foarte mult pentru participarea la Festivalul Enescu, între altele cu un recital integral Enescu, cu suitele pentru pian, o ocazie specială de a-i face publicitate exclusivă compozitorului. Iar „acasă” în Germania, la Hanovra, are ca plan un compozitor al cărui centenar a trecut mai puțin observat, Grieg. Radio Bremen va transmite în iunie un concert aniversar și Luiza Borac a fost invitată, spune ea cu modestie, în virtutea premiului pe care l-a obținut în 2002, cînd a fost laureata concursului Grieg. N-am mai întreat-o pe cînd un disc și în România. Poate că instituțiile abilitate se vor gîndi anul acesta să i-mortalizeze pe disc Festivalul Enescu, măcar în cazul artiștilor care nu au un contract de exclusivitate cu o casă internațională de discuri. Ar fi momentul...

Centrul Național al Dansului

lăptăria enache

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ 24-FUN supliment

Ellie Parker, scenariul și regia: Scott Coffey.
Cu: Naomi Watts, Scott Coffey, Jennifer Syme,
Mark Pellegrino

Un film despre actorie, dar nu despre arta actorului

Filmele care rulează în acest moment în sălile de cinema de la noi sînt, deși diverse ca temă, suficient de plate ca să se topească unul în celălalt. Printre ele răsare, dînd din frunzulite, ca un ghiocel făcîndu-și loc prin stratul de frunze putrezite, un film independent.

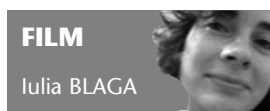
A aterizat la noi ca o navă spațială. Bașca, e și din 2005. Ellie Parker, realizat de un actor (nu foarte cunoscut, deși harnic), Scott Coffey, este un film ieftin, filmat pe digital, cu actori puțini. Un film despre actorie, dar nu despre arta actorului și sferele ei înalte, ci despre viața deloc veselă a actorului care nu a avut șansa lansării, care se îrosește în Los Angeles a-lergînd de la o audiere la alta, dar nu pentru roluri importante, ci pentru muzicuri care-i aduc ceva bani și, mai ales, promisiunea că pot da în altceva mai bun. Filmul e jucat, mai bine aș spune ocupat, de Naomi Watts care apare în toate secvențele filmată brut, în multe prim- și gros-planuri. Naomi Watts a și ajutat la producția filmului și în mod cert numele ei a cîntărit greu în lansarea peliculei.

Scott Coffey (care a scris scenariul, a filmat, a regizat, a jucat – preluînd ideea scurtmetrajului său omonim din 2001) pare deschis la minte, dar nu neapărat pe schema filmului independent, care are, slavă Domnului, șabloanele lui (poate mai deranjante decît cele ale filmelor mainstream). Coffey citează încă din start *Mulholland Drive* (tot 2001) al lui David Lynch și nu degeaba. Nu numai Watts, ci și Coffey a jucat în el (Coffey a jucat și într-un alt film al lui Lynch, *Lost Highway*). Ce zugrăvește Coffey în filmul lui? E vorba la primul nivel despre viața de zi cu zi a unei actrițe foarte talentate, care nu l-a prins încă pe Dumnezeu de picior. Se agită de la o audiere la alta, repetînd textul și schimbîndu-și hainele în mașină, din goana calului. Ca meniul să

fie complet, nu e mulțumită nici de relația cu prietenul ei rocker și în momentul în care îl prinde cu alta, îi și dă cu flut. Și atunci, în acest moment de cotitură, i se pare că trebuie să facă ordine pe toată linia. Să renunțe și la actorie, să înceapă ceva nou – de ce nu o relație cu bărbatul pe care tocmai l-a cunoscut? Dar, după ce se culcă cu el, limpezindu-i acestuia bănuiala că ar fi homosexual, pare să-i treacă și furtuna existențială, și lucrurile încep să promită că se pot așeza.

Pelicula degajă emoție naturală

Dincolo de poveste, filmul este un impecabil recital de actorie susținut de Naomi Watts. Pentru că pomenisem de *Mulholland Drive*, vreau să spun că există un moment precis care o leagă pe Naomi Watts din filmul lui Lynch de cea din filmul lui Coffey: monologul pe care Betty îl ține în pelicula lui Lynch, cînd trece tăios, ca și cum te-ar tăia cu o ață, de la imaginea fetei emoționate, speriate de proba de actorie, la cea de femeie fatală, pe care o presupune rolul. Cred că acela a fost momentul în care Naomi Watts și-a scris singură destinul. Iar Coffey nu face decît să se folosească de marele talent al actriței australiene, de capacitatea ei cameleonică de a trece instantaneu de la o stare la alta, de la un tip de personaj la altul, ca și cum ar fi vorba de persoane diferite. Din acest unghi, *Ellie Parker* e și un film despre

FILM

Iulia BLAGA

actorul care își poate pierde consistența îmbrăcîndu-se cu personaje atît de diverse. Deși e un film, și astfel pune un filtru între realitate și noi, și deși are structura neregulată și brută a unei producții independente filmate din mînă, *Ellie Parker* degajă – pe măsură ce încep să se lege secvențele – o emoție naturală, cîștigînd spectatorul de partea sa. Pe lîngă asta, normal, filmul ne oferă mult mai multe și mai credibile amănunte despre ce înseamnă viața de actor din Cetatea Filmului. Fanii, pardon, fanele lui Keanu Reeves vor intra în fibrilație descoperîndu-l într-un concert cu trupa lui, Dogstar. Eroina filmului ajunge la concert din întîmplare și, pentru că se pîleşte, reușește să-i pună lui Keanu Reeves, la petrecerea de după, una dintre cele mai tembele întrebări posibile: „Și, cum ai ajuns la actorie?”. Dacă Reeves a acceptat să apară în film „as himself”, a luat la pachet și ironia regizorului față de cultul pe care i l-au creat fanele. „Mi s-a părut că-mi aruncă ocheade”, îi spune eroinei prietena ei. Săracul Keanu!

Ellie Parker e un film reconfortant în modestia lui. O gură de aer printre toate aceste obositoare thrillere americane care rulează acum – sexy, religioase sau mai știu eu de care.

P.S.: *Viața bate, ca de obicei, filmul. În Ellie Parker* are un rol mic și fosta iubită a lui Keanu Reeves, Jennifer Syme, care a murit în 2001 într-un accident de mașină. Nu era actrița, ci asistenta lui David Lynch. Acesta i-a dedicat *Mulholland Drive*.

COPYLEFT.RO

Constantin VICĂ

Măi dragă Bill Gates,

Sînt utilizatorul (nu posesorul, pentru că nu am cum, fiind un program în proprietatea Microsoft) unui Windows XP Home Edition, cu licență, deci original, adaptat special pentru laptopul Toshiba. Product key-ul meu e KJ68Y-QRMCT-37B34-9FXRW-23JGQ, dacă doriți să verificați, pentru că știu că nu m-ați crede pe cuvînt. Și vă înțeleg, fiind unul dintre cele 23 de milioane de români care au învățat informatică piratînd Microsoft Office 97. Cel puțin așa zice suspendatul nostru președinte Traian Băsescu. Eu am altă poveste, cu HC85 și Pascal, dar nu cred că vă interesează. Așa cum nu vă interesează nici că am descoperit Linux la vîrsta de 15 ani, cam pe cînd Windows 98 mi-a scos primii peri albi. (Asta a fost sub cîntărit, știu, dar nu m-am putut abține!)

De ce vă scriu? Dintr-un motiv simplu: să vă cer 0,99 euro. Da, 0,99 euro, nici mai mult, nici mai puțin. Nu, nu îmi sînteți dator cu vreo bere (*free as in „free speech”, not as in „free beer”* cum zicea și Richard Stallman, băiatul de la concurență) și nici nu am ajuns să cerșesc de la cel mai mare filantrop al lumii. Pur și simplu, din cauza Windows plus Digital Rights Management (DRM) am pierdut acești bani. Adică din cauza dumneavoastră, creatorul Windows și cîndva un dur militant pentru DRM (între timp, vîd că v-ați prins care-i problema și ați lăsat-o mai ușor). Am cumpărat o melodie, de pe FNAC.fr, ca s-o fac cadou unei colege de la „Supliment”, mare fană Lhasa de Sela. Și, fiind criptată prin această imbecilă tehnologie DRM, a trebuit să cer via Internet o licență pentru ascultare. Prin Windows Media Player (WMP), desigur, că sub alt soft nu funcționează. Ce credeți că s-a întîmplat? WMP a crăpat de cîteva ori sub ochii mei și eu nu am nici acum muzica. Am încercat toate meto-

dele cu softul dumneavoastră. Nu a funcționat. Dacă nici eu, antrenat de mic la păcătul de Microsoft, nu mă pricep, atunci cine? Să-l întreb pe Silviu Hoțărăn, șeful la Windowsul din țara mea, locu' întîi pe leuropa la piraterie?

Știu că la ce program încărcat aveți fix cei 0,99 euro ai mei vă stau în cale. De fapt, eu cer ceva mult mai greu. Să nu mă mai tratați ca pe un potențial hoț. Să nu mă mai forțați să piratez de fiecare dată cînd Windows-ul meu dă semne de oboseală. Să nu mai fiu privit drept copilul cel prost care pune botul la jocul de ferestre Windows, ci mai degrabă copilul deștept care descoperă umbrele din sistem. Vreau să mă tratați ca pe un terminal din marea rețea a lumii, nu ca pe un coș de gunoi care înghite orice monopol. Vreau să renunțați la ideile ieftine gen *dăm Windows pe 3 dolari în Africa* pentru că africanii se află în plin proces de dezvoltare și nu ar dori să fie din nou sclavii unei căi unice colonizatoare. Și de ce repetați la ani distanță toate propunerile mișcărilor *open source*, dar avînd în spate arma copyright-ului, conturi de plătit orice grup de lobby și un zîmbet gen Iliescu?

Mi-ar fi plăcut să pot plăti orice inovație Microsoft. Cu două condiții: să fie inovație și să respecte principiul standardelor deschise. Din păcate, în afara unui marketing bun, nu știu ce să mai găsesc la acest nou partid unic. E interesant că sușineți cultura română, mai bine zis așa-zisa ei elită, dar lăsați milioane de utilizatori cu buzunarele goale cînd vor să se bucure de progresul tehnologic. Parcă pe zi ce trece construîți un panopticon. Eu am o navă *Mandriva* care să mă scoată din el, dar restul? Vor fi condamnați să traiască veșnic în întunericul ferestrelor zidite din Windows?

RRR **Radio România Cultural**

CRAPPITO
o interfață a culturilor europene

CRAPPITO
o luptă dreaptă în arena diversității

CRAPPITO
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

CRAPPITO
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni până joi,
de la ora 14:30

CRAPPITO
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Tușica se întoarce (I)

Ajung acasă de la Târgu-Mureș, via București. Sînt pulbere, întii pentru că n-am adunat decît șapte ore de somn în două zile, apoi din cauză că m-a dat peste cap ce-am auzit la radio. Însă ceru-i albastru, soarele strălucește, albinele zumbăie. Așa că ies pe terasă și-n curte, horticulturizez, văd glicina îmbobocită pentru prima oară, caprifoiul vilvoi, liliacul dezlănțuit și aștept învierea. Aș! – sînt în continuare praf. Beau o cafea. Aiurea: sînt tot zob. Primesc un telefon, țîșnesc la televizor, îl deschid, îl închid. Și mai rău: sînt pur și simplu la pămînt. Îmi citesc emailurile, plec în oraș, iau un vraf de ziare și reviste, dau o raită prin piață. Nici un efect. După-amiază țîn trei ore de curs la masteranzi despre ce mai înseamnă azi Europa Centrală. Nimic: sînt de-a dreptul deprimată. Ajung tîrîș-grăpiș acasă, fac o baie fierbinte, beau un espresso. În sfîrșit simt că-mi sar capacele și că mă cuprinde un soi de frenezie. Mă arunc la computer să încropesc *Secretul*. Dar ce motivul naibii de bucurie să găsesc în seara de 20 aprilie 2007, cînd totul în jur mi se pare un dezastru? De fapt, n-am chef de nimic. Nici să-mi pun un CD care m-ar scula și din morți. Nici să mă culc. Nici să citesc. Nici să intru pe skype. Stau și mă uit timp la ecranul pe care am scris doar data.

Brusc îmi aduc aminte că în 20 aprilie 1947 a murit femeiaînroșu, Ana Persida Cumpănaș, eroina romanului pe care l-am scris acum 22 de ani împreună cu Mircea Nedelciu și Mircea Mihăieș, chiar aici, în casa de pe Bd. Loga din Timișoara. Atunci, da, am știut ce-i bucuria, deși viețile ni se cam așchiaseră, iar mizeria din jur ne copleșea. Eram tineri, puși pe joacă, pe scormonit în istoria-istorie, dar mai ales în viața unei femei pe care o alintam bănătește cu Tușica Ana.

Am purtat-o prin Chicago și Comloș, am plimbat-o de la Constanța la Napoli și New York, am pus-o să se îndrăgostească, să se mărite, să nască un copil, să rămînă văduvă, să se mărite din nou, să se întorceră cu tuși interlopilor Americii, să-l toarne FBI-ului pe Inamicul Public nr. 1, John Dillinger, să fugă și să se ascundă prin lume, am adus-o la Timișoara, am făcut-o să-și toace toată averea și, pînă la urmă, am omorît-o în 20 aprilie 1947, în apartamentul 1 de pe str. Mărzescu nr. 2. Era adevărată toată povestea asta? Mai mult decît adevărată! În mare, nu inventaserăm nimic. Dar în mic, da. Stăteam călare pe o mulțime de documente, pe depozițiile a zeci de martori, trași de limbă aproape un an. Bucuria a apărut însă cînd am început să fabulăm. În nici trei săptămîni am dat gata, la șase mîini, un roman de 500 de pagini. N-o să dezvălu aici cum mi se pare c-a ieșit cartea. Nici cît de minunat am trăit în cantonamentul scriitoricesc preț de 21 de zile, deși am detestat întotdeauna taberele. Nici cu ce zîmbet instant pe chip se trezea din somn Emdoi, Mircea Nedelciu.

Alteceva o să vă povestesc, pentru că-i chiar un secret cu si mare. Și secret, adică mister, adică ceva de neexplicat a rămas pînă azi. O să aflați săptămîna viitoare ce s-a întîmplat cu mai toți oamenii care s-au atins, într-un fel sau altul, de viața tușicîi noastre, care au făcut din ea roman, film, piesă de teatru sau pur și simplu ne-au spus istoria ei cum au crezut de cuviință (un scriitor, un regizor, o actriță, doi medici legiști, cinci martori). Vă vine să credeți că realitatea a bătut la puncte fabulațiunile noastre și că parte din oamenii ăia au murit crîncen, parcă loviți de blestem, ca-n paranormal, ca într-un film? Sau ca-ntr-un roman încă nescris.

Serialul care a ieșit din televizor

Cum ar fi să te întîlnești pe stradă cu proprietarul (fictiv, bineînțeles) vreu-nui balaur din *Harry Potter* care să-ți șoptească la ureche o frază misterioasă, ce trebuie anagramată, desciflă, combinată cu alte informații și să te trimită spre un alt indiciu, eventual în limba coreeană și care necesită ceva cunoștințe de trigonometrie, care te va trimite apoi spre un altul, și apoi spre un altul pînă cînd afli în sfîrșit un detaliu din poveste fără de care ai fi putut trăi totuși liniștit?

Nimic mai normal pentru fanii serialului *Lost*, un serial a cărui poveste de pe micul ecran se continuă în lumea reală cu nesfîrșite teorii ale intrigilor.

Reclama spune că dacă nu ai văzut încă *Lost*, ai trăi pe o insulă. O insulă mai mult sau mai puțin asemănătoare celei pe care au naufragiat protagoniștii serialului cu pricina: misterioasă, plină de intrigi extraordinare, dar care promit că la un moment își vor găsi o explicație, legături peste zeci de episoade între întîmplări ce par banale, ecuații matematice care calculează sfîrșitul omenirii și un experiment aiuritor condus cu cea mai mare seninătate.

Peste 16 milioane de persoane (cam cît este populația Olandei) s-au lăsat curierate de serial și de lumea virtuală care îl încojoară.

Enciclopedia *Lost*

Într-un episod din *Lost* au apărut, pentru aproximativ un minut pus cap la cap, două pisici. A doua zi, ambele pisici aveau propria lor pagină în enciclopedia online a *Lost*-ului – un site asemănător Wikipediei, îngrijit de fani, în care sînt explicate pînă și cele mai neînsemnate detalii. Amplaorea proiectului este impresionantă, mai ales că nu este coordonat de

nimeni: enciclopedia are aproape 23.000 de pagini, 68 de milioane de vizualizări și 7.770 de fișiere atașate.

Pentru că firul narativ al serialului este criptic și complex, ridicînd din ce în ce mai multe întrebări cu fiecare episod, vizitatorii site-ului lucrează împreună să pună cap la cap informații dispărute. Un exemplu este apariția recurentă a unor numere fatidice: 4, 8, 15, 16, 23 și 42, sub semnul cărora stau întîmplări din viața de dinainte și de după accident a celor prezenți pe insulă. Fanii serialului au nu mai puțin de 18 teorii coerente legate de semnificația numerelor și sute de teorii legate de întreg serialul.

Vînătoare de mistere

În luna mai a anului trecut, *Lost* a venit „printre noi” (frază care trebuie rostită cu aceeași gravitate ca „Apocalipsa a coborît printre noi”). Cînd serialul se pregătea de intrarea în vacanța de vară, scenariștii și producătorii au pornit o imensă vînătoare de mistere, pe site-uri, în ziare, în ambalaje de bomboane, bloguri și mesaje decodabile dacă te descurci cu matematica în baza 64.

Misterele din „Experiența *Lost*” au trebuit desciflate pornind de la o reclamă pentru Fundația Hanso, o corpo-

COOLTURISME

Mădălina COCEA

rație (fictivă) menționată în serial, anunțul oferind un număr de telefon care îi direcționa pe apelanți spre un așa-zis site al companiei care dezvăluia indicii dacă se introduceau anumite coduri sau se activau anomalii aproape inesizabile în designul paginii. Campania a mai inclus presărarea de indicii pe nenumărate site-uri asociate serialului, falsa publicare a unui roman de către un autor care ar fi fost pasager al avionului prăbușit, introducerea unor coduri în batoane de ciocolată, prezentarea unor noi personaje – dintre care cel mai important este o activistă care luptă pentru falimentarea corporației.

Misterele nu au putut fi delegate decît prin colaborare online între fani, pentru că un simplu inventar al condițiilor necesare „Experienței” arată că fanii trebuiau să știe coreeană și trigonometrie, să fie familiari cu mitologia și pricepuți la anagrame, să aibă decodoare de ASCII și destui bani cît să călătorească în locațiile în care se împărțeau batoanele de ciocolată Apollo.

Jocul s-a încheiat înainte de începerea sezonului trei. În curînd, în America se va încheia și noua serie din *Lost*, cu un final care cu siguranță îi va ține ocupați pe cei pasionați pînă la următorul sezon al serialului.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » FUTURE

BOBO

„Doi lei, doi lei, doi lei”... se aude din interiorul cerșebetului, cu o voce de moșneag.

Apoi, brusc, o voce de femeie care zice: „Atîta cer...”. Și iar: „Doi lei...” Cerșebetul e un model mai vechi, ca de fapt toți cerșebetii. Nu cred că am văzut vreodată

un cerșebet care să strălucească de nou ce-i, ca proaspăt scos din ambalaj. Toți sînt din tablă soioasă, ușor ruginită, cariați și mirosind a metal coclit. Mama zice că, pe vremuri, cerșebetii erau oameni vii. Apoi s-au folosit oameni morți și împăiați pentru o vreme, dar istoria se ferește să recunoască. Mama mai zice că, pe vremuri, oamenii erau mult mai cruzi. Am întrebato

ce înseamnă crud. Mama introduce cardul în fanta cerșebetului și scrie o sumă pe display. Fațada de sticlă a bisericii răsfrînge o lumină multicoloră peste mulțimea care iese de la slujbă. Astă noapte au dat drumul la ploaie și sticlă a rămas încă udă. Întotdeauna duminica e mai frumos. Dau drumul și la lumină, și la căldură mai multă... Mama zice că pe vremuri bi-

sericile erau din cărămizi. Am întrebato ce înseamnă cărămizi. Mama vorbește cu o doamnă despre slujbă. Doamna zice că pe vremuri slujba era ținută de oameni adevărați. Zice în șoaptă, ca să n-o audă nimeni. Nu e voie să vorbești despre biserică de pe vremuri. Tatăl Nostru a interzis prin Testament vechile practici. Tatăl Nostru spune că din cauza lor omenirea

aproape că a murit și că de asta noi trăim acum sub o cupolă imensă și că afară nu se poate trăi, pentru că e frig și furtună. Oamenii erau mult mai cruzi pe vremuri. Acum Tatăl Nostru e singurul care ține slujbă în toate bisericile din lume în același timp. Săptămîna trecută am trecut și noi prin spoveditor și prin împărțitor. Mama zice că cine nu trece o dată pe lună

moare în somn. E cel mai mare păcat din lume să nu spui ce ai pe suflet. Tatăl Nostru trebuie să știe tot ca să poată mîntui lumea și să ne redea natura. Ieri mi-a cumpărat mama niște ochelari de jucărie pe care dacă-i pui pe ochi vezi viitorul. Da' cred că-s stricați, pentru că eu nu văd nicidecum nimic. Doar o întindere de nisip. Și e întuneric. Și parcă simt că e frig.

Arta și turismul

De-a lungul unei creșteri și dezvoltări progresive timp de aproape două secole, turismul și-a adus o contribuție majoră la crearea iluziei că trăim într-un sat global.

În multe țări, indiferent de gradul de dezvoltare economică, turismul a devenit o industrie strategică ce influențează deciziile politice.

Important fenomen al lumii contemporane, acesta poate fi privit ca o metaforă a globalizării culturale din ultimele două decenii, precum și ca un teritoriu privilegiat pentru dezvoltarea unei analize critice a mutațiilor economice semnificative din lume.

Statisticile arată că, față de anii '80, în zilele noastre, numărul turiștilor s-a dublat, în paralel cu, firește, creșterea semnificativă a încasărilor din turism. În ciuda riscurilor și a măsurilor de securitate tot mai sporite din aeroporturi, gări sau porturi, cauzate de amenințările teroriste, tot mai mulți oameni, aparținând și țărilor foste comuniste sau lumii a treia, călătoresc în scopuri turistice.

Acest fenomen global a ajuns astfel să intereseze și artiștii. Dacă acum câteva secole pictorii clasici francezi precum Poussin mergeau la Roma pentru a picta vestigiile vechiului imperiu, artiști romantici precum Delacroix redau în picturile lor lumea exotică a țărilor musulmane din Nordul Africii, în zilele noastre, tot mai mulți artiști și curatori, prin analiza turismului global, încearcă să facă o radiografie a societăților contemporane. Marile expoziții internaționale, bienalele și trienalele au ajuns adevărate puncte de atracție pentru turiștii interesați de artă, profesioniști sau amatori.

Istoria turismului se bazează pe cultul „exotismului celui alt”

Bienala de la Veneția și Documenta sînt doar cele mai vizibile exemple de consum turistic al marilor evenimente de artă contemporană. „Grand Tours”-urile elitelor burgheze din secolul al XIX-lea s-au transformat în ultimele decenii în fenomenul de masă al democrațiilor „vacanțe de vară”. Istoria turismului se bazează pe noțiunea descoperirii și a imitării perpetue, pe cultul „exotismului celui alt”. Nu întâmplător, interesul special față de fenomen, din partea multor

germane de origine română Herta Müller, care l-a propus organizatorilor. La rîndul său, Cosmin Manolache – unul dintre cei șapte prozatori cu care Polirom a lansat campania „Votează literatura tînăra” – a fost propus pentru participarea de către scriitorul de origine maghiară Laszlo Krasznahorkai. Scriitorii români care au fost invitați la edițiile anterioare sînt Norman Manea, Herta Müller, Richard Wagner, Gabriela Adameșteanu, Oskar Pastior, Daniel Bănescu, Constantin Virgil Bănescu și Zsolt Lang.

Colocviul Tinerilor Scriitori

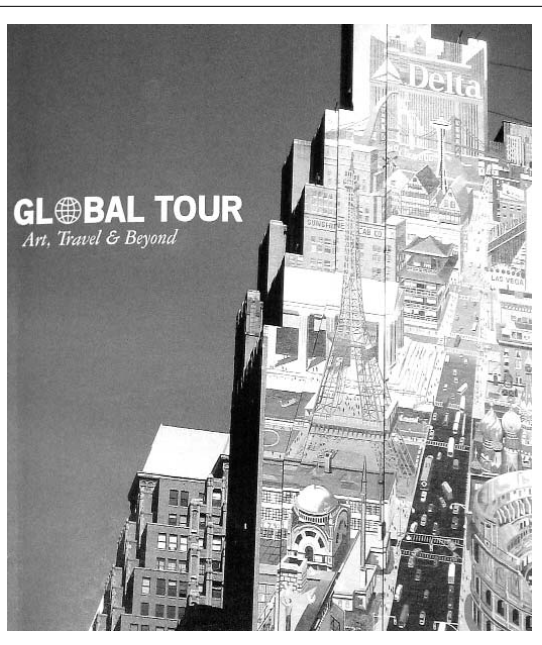
Circa 90 de scriitori tineri vor participa pe 3 și 4 mai la Cluj, la Colocviul Național. Aceștia își vor acorda între cinci și șapte premii în valoare de 1.000 lei, potrivit organizatorului, președintele filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor (USR), Irina Petraș. Autorii care vor lua parte la ediția a doua a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori au trimis organizatorilor de la Cluj un top al celor mai valo-

roși cinci participanți, care merită să fie premiați. Pe lista participanților din acest an se află, printre alții, Marius Ianuș, Radu Pavel Gheo, Vasile Emu, Robert Șerban, Răzvan Tuța și Dan Coman.

Pe lângă decernarea premiilor, la Colocviul Național al Tinerilor Scriitori vor avea loc și dezbateri pe teme precum „Noua literatură = literatură nouă?”, dar și lecturi nocturne de poezie la Radio Cluj sau spectacolul cu piesa *Crize sau încă o poveste de dragoste*.

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Coperta catalogului expoziției „Global Tour”, W139 Amsterdam, 2005-6

artiști ai anilor '90, a apărut datorită discuțiilor tot mai acute despre globalizare, post-colonialism și arta periferiilor culturale. Una dintre expozițiile dedicate fenomenului, care m-a inspirat în scrierea acestui text, a fost cea organizată la Centrul de Artă W139 din Amsterdam, în memoria regretatului curator francez

Amiel Grumberg. În vara lui 2004, cînd ne-am întîlnit la Iași pentru a discuta despre organizarea Bienalei „Periferic 7”, nu puteam să îmi imaginez că acesta avea să moară cîteva luni mai tîrziu, după ce aproape terminase pregătirile expoziției „Global Tour”, pe care nu a mai văzut-o niciodată...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Cum am devenit existențialistă ascultînd Van Der Graaf Generator

Nu cred că numele formației de rock progresiv Van Der Graaf Generator este foarte cunoscut în România (decît de cîțiva excentrici), așa cum știu sigur că numele lui Peter Hammill (sufletul matricial al formației) este aproape anonim artisticeste vorbind (deși Hammill este și poet, și încă unul destul de bun). Din cîte știu, există în România doar cîțiva fani, dintre care unul maniac de-a dreptul este Corin Braga (are toate albumele, vreo patruzeci), iar altul, la fel de maniac, este un poet din Sângeorz Băi; mai exista unul la fel de obsedat de Hammill, în Pitești, era politehnist (prin anii '80). În ce mă privește însă, această formație și mai ales liderul ei au avut o influență atingătoare (să spun aproape devastatoare?) asupra poeziei mele, mai exact asupra felului în care, de la un punct încolo, am început să scriu texte altfel. Prima lovitură în moalele sonore și cuvîntătoare ale capului am primit-o pe la 18 ani, pe cînd eram studentă și am avut acces la două albume superbe (ambele din 1970, deși eu le-am ascultat doar în anii '80): *H to He, Who I Am the Only One* și *The Last We Can Do Is Wave to Each Other*. Au urmat alte albume magistrale precum *Pawn Hearts, Still Life, World Record*. Apoi Peter Hammill însuși a produs o puzderie de albume solo (care mai de care

mai tulburătoare), care se potriveau și în același timp erau altceva decît stilul Van Der Graaf Generator. Nu voi înșira numele albumele aici, pentru că oricine poate căuta titlurile pe Internet.

Ceea ce vreau să spun este altceva. Deși primele melodii receptate de mine din Van Der Graaf Generator sînt astăzi, poate, niște sonorități depășite și prăfuite, e vorba de *Killer, House with no Door, The Emperor in His War Room, Lost, Darkness și Refugees* (în principal), de la acestea am deprins destul de mult pentru un anumit gen de scriitură: frîngerea lăuntrică secționată cu bisturiul, finețea psihologică a gesturilor de harakiri simbolic, singurătatea împărțită și tocăta la bani mărunți, creierul bolnav de lepră de sine, dostoevskianismul sau mai exact post-dostoevskianismul adaptat pentru sîrșitul de secol XX, melancolia stridentă etc. Nu am deprins aceste chestiuni ca teme (doar le știam și eu, din literatură și din propria experiență), ci la nivelul sonorității construite magistral pe linia unui existențialism rafinat, foarte punctual altfel, cu tușe ascuțite, ritualice, obsedante. Aviz cititorilor însă: a nu se confunda existențialismul despre care vorbesc eu (la Van Der Graaf Generator și Peter Hammill) cu filosofia lui Sartre!

Suplimentul DE CULTURĂ

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegul editorial: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminita Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskensay,

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Artă vizuală: Matei Bejenaru.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Oltenia: Nicolae Coandă, Cornel Mihai Ungureanu

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presii interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Cum se rescrie

Joi, 19 aprilie 2007, a fost cea mai postmodernă zi din viața mea. Pentru că am amestecat registrele atât de rău, încât nici eu n-am mai știut prea bine în care parte trebuie să mă e-nervez și în care să notez cuminte, în marginea textului: de dimineață până seara, am stat cu-n ochi pe Internet și pe suspendarea președintelui, și cu unul în *Pacientul englez*, al lui Ondaatje, pe care trebuia să-l termin neapărat până la 6. A ieșit o fier-tură mai mult suprealistă decât post-modernă, a cărei rețetă n-am rezistat să nu o trec în Enciclopedie.

Sediința programată pentru ora 9.00 a început cu aproape o jumătate de oră întârziere, parlamentarii preferând discuțiile pe holuri. (www.hotnews.ro)

„Îmi încep cronică de la vremea când Servius Galba a fost consul.”

Călin Popescu-Tăriceanu a părăsit ședința puțin după ora 11.30, spunând că are lucruri mai importante de făcut.

„Există trădări într-un război care sînt mărunte în comparație cu trădările noastre umane în timp de pace.”

Vă cer astăzi, în mod solemn, să îi arătăm acestui model expirat de președinte că așa nu mai merge! (Mircea Geoană)

„Dar eu sînt unul dintre aceia a căror viață este, în multe feluri, chiar și ca explorator, guvernată de cuvinte. De zvonuri și legende.”

Traian Băsescu este un pericol pentru regimul democratic din România, prin faptele sale, prin afirmațiile sale și prin foarte multe lucruri care încep să iasă la iveală. (Crin Antonescu)

„Se spunea că unul dintre generalii care locuiseră alături, în vila Medici, mîncase o privighetoare.”

Rezultatele oficiale ale votului Parlamentului: 322 de voturi „pentru”, 108 „împotriva” și 10 voturi anulate. „Jumătate din Moscova și Petersburg erau rude sau prieteni ai lui Oblonski.”

În goană, pumnul unui domn se lipește bufnind sec de ceafa senatorială. Gușă nu mai rîde.

„Problema noastră a tuturor e că sîntem unde nu ar trebui să fim.”

Și așa am tot rescris povestea, în acea fabuloasă zi de joi, iar ea s-a dezordonat liniștit, nemaipășindu-i că n-are nici cap, nici coadă. Cu o singură excepție – capetele celor 322, care au funcționat atât de prost, de sfidător și de nesimțit, încît singure au dezaxat istoria zilei de 19 aprilie și a celor care vor urma. Ar trebui să-și asume responsabilitate deplină.

Omul livresc

„Cărțile descind din cărți, așa cum familiile descind din familii”, spune Virginia Woolf într-unul dintre eseurile sale despre lectură și literatură. Subtilă, curajoasă, înflăcărată, Woolf a marcat literatura secolului XX, reîntinzând – la feminin – structura romanului, răsturnînd formulele încetățenite drept „cuminți”, plate, tipice și trăsînd liniile cursului și parcursului literaturii moderne („Indecența domnului Joyce în *Ulise* îmi pare a fi indecența conștientă și calculată a unui om disperat, care simte că, pentru a respira, trebuie să spargă ferestrele”, analizează, de pildă, Woolf), dînd tonul – în tradiția descinderii despre care vorbea ea însăși – cerebralității, introspecției, inovației.

Ana-Maria Onisei

Prima culegere de eseuri ale Virginiei Woolf a apărut în românește la Editura Univers, în 1972, în traducerea lui Petru Creția. Volumul publicat recent la Editura Rao, *Eseuri alese. Arta lecturii* (traducere din limba engleză de Monica Pillat), are ca punct de reper culegerea scoasă de Univers – baza celor două ediții în românește fiind volumul apărut în 1966, sub îngrijirea lui Leonard Woolf –, însă din ediția veche păstrează doar scrierea intitulată *Literatura modernă*. „Tălmăcirile” sînt proaspete, decizia editorului de a marca prin note de subsol contextul/pretextul care a stîrnit prilejul unui joc de reflecție e inspirată.

Eseurile sînt periate de praful rigoriei academice

În funcție de loc, om și clipă, Woolf își modelează discursul într-o notă ferm-savuroasă, glîsînd de la ipostazele didactice (vezi *Cum ar trebui să citim o carte*), eseu lecturat într-o școală), către unele analitico-literare (vezi *Supranaturalul în literatură*, eseu apărut în „Times Literary Supplement”, la 31 ianuarie). Însă nu doar adaptabilitatea încîntă la Woolf. Eseurile sale despre lectură din acest volum sînt periate de praful rigoriei academice (nu și lipsite

de erudiție), n-au nimic de-a face cu noțiunea de contratimp, dar nici cu cea de frivolitate. Din judecățile Virginiei Woolf transpare acea „lejeritate a minții” percepută ca libertate a explorării de noi teritorii („Să crezi că impresiile tale sînt valabile și pentru alții înseamnă să te desfaci din strîsoarea și limitarea personalității”). Iar libertatea lui Woolf nu se rezumă la judecări asupra cititorului și a cititului, ea înglobează contexte, trăiri, stări și adevăruri literare, într-un melanj cu gust pronunțat de actualitate și vizionarism. Închei, în această notă, cu un citat despre conflictul dintre generații: „Oamenii de gust, de cultură și cu aptitudini tin întruina predicii tinerilor și îi comorează pe morți. Dar, cel mai adesea, rezultatul condeielor lor abile și harnice e atrofierea țesuturilor vie ale literaturii, reduse la o rețea de osișoare”...

» „Cînd ești într-o mare librărie, plină cu cărți atît de noi încît paginile sînt aproape lipite și auriul de pe coperte e încă proaspăt, te pătrunzi de un farmec nu mai puțin încîntător decît vechea emoție pe care o trăiai printre rafturile unui anticariat. Poate că nu ești atît de exaltat. Dar vechea foame de a ști ce gîndeau nemuritorii face loc unei curiozități cu mult mai îngăduitoare, aceea de a ști ce gîndește propria generație. Ce simt bărbații și femeile vii, cum arată casele lor și ce îmbrăcăminte poartă, ce bani au și ce mîncîncă, ce iubesc și ce detestă, ce vîd din lumea înconjurătoare și ce visuri le umplu momentele de răgaz ale vieților lor active?” – Virginia Woolf, *Eseuri alese. Arta lecturii*

Scrisoare din Lisabona

Stimate domnule redactor-șef, dragă George,

M-am apucat eu acum să-mi scriu „materialul” de față, cu gîndul să îți-l vînd pe post de articol, dar mă tem că degeaba o fac. Cred că nu mai ajunge la timp la redacție. Cu cîteva zile mai devreme, îți-am spus că îți-l trimit tocmai de la Lisabona, unde am venit pentru festivalul de film, chiar în ziua în care „Suplimentul de cultură” intră în tipar. Și doar tu bănuiai ceva, m-ai avertizat: „Sigur o să ai timp să-l scrii?”. „Sigur. Doar mă știu că nu te-am lăsat niciodată”, te-am asigurat

eu. Acum, pe lîngă faptul că am în fața ochilor spațiul alb din dreptul rubricii mele, mai vîd și chipul tău furios, miîmile tale care vor să mă strîngă de git.

Să știu că eu mi-am dat toată silința, m-am gîndit tot timpul să scriu, dar n-am avut condiții. Să-ți explic: totul a început, ca de obicei, cu chinuitorul drum de pe tren, de aproape șapte ore, lași-București. Să știu că am citit o carte mișto, de Jose Saramago, *Eseu despre orbire* (ți-o povestesc, dacă vrei), însă asta m-a cam oboșit. Deci, oboșit fiind, am ajuns în gara de la București, de unde m-a pescuit Radu Jude. Fără

să-i pese de articolul meu, Radu m-a dus să vîd cum montează o reclamă, apoi m-a ținut de vorbă la o bere pînă la două noaptea (te rog să nu uiți asta cînd te e-nervezi pe mine). Apoi, la patru dimineață m-am dus la aeroport și am luat avionul spre Paris. Am așteptat acolo, vai de capul meu, vreo patru ore, pînă să iau avionul spre Lisabona. A-juns aici, deși eram mort de oboseală, m-am gîndit că e spre binele articolului să vîd mai întîi orașul, ca pe urmă să-l povestesc cu amănuntul. Deci – repet, te rog ia asta în calcul –, m-am dus vai de capul meu să vîd care-i mișcarea. Și ce crezi c-am

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

găsit? Mai nimic care să mă convingă să mă întorc la hotel să-mi scriu articolul. Lisabona e doar un oraș magic, cu cel mai frumos labirint de străzi pe care l-am văzut vreodată. La fiecare zece pași, cînd îți schimbi perspectiva, șimți că vrei să o rupi la fugă în cinșpe direcții diferite, fascinat de ceea ce vezi. Am hotărît să nu mă mai las atras de oraș și am intrat, vai de capul meu, într-un mic restaurant, unde să mîncînc ceva și să-mi odihnesc picioarele care îmi trecuseră deja prin burtă. Acolo, alt ghinion: doi bă-

ieți cîntau – unul la chitară, altul la percuție – muzică tradițională braziliană. Lumea aplauda, fredona laolaltă cu ei, așa că vreo trei ceasuri cît am stat acolo, nu m-am putut concentra deloc la articol. Cînd mi-am dat seama, era deja noapte. Am ajuns la hotel rătăcind pe străzile labirintice, cu gura căscată, apoi am căzut lat de somn, vreo zece ore. Nici n-am auzit telefonul pe care îl puseam să mă trezească.

Zi și tu, au fost astea condiții în care să-ți scriu la timp?

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (50) 125